

Institut za
razvoj mladih KULT

Analiza položaja i potreba mladih Općine Novo Sarajevo

Općina Novo Sarajevo

Impressum

Naslov:

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH OPĆINE NOVO SARAJEVO

Izdavač:

Institut za razvoj mladih KULT

Za izdavača:

Jasmin Bešić

Autor:

Eldin Buljubašić

Recenzenti:

Šeherzada Halimić, Jasmina Banjalučkić

Lektura:

Ifeta Palić

DTP:

Peđa Kazazović

Sarajevo, 2022.

Umnožavanja i besplatna distribucija publikacije dozvoljeni su uz pismeno odobrenje izdavača. Nije dopušteno mijenjanje bilo kojeg dijela sadržaja publikacije.

ANALIZA POLOŽAJA
I POTREBA MLADIH **OPĆINE NOVO SARAJEVO**

Sarajevo, 2022.

Lista skraćenica

RZS	Republički zavod za statistiku
EU	Evropska unija
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FZS	Federalni zavod za statistiku
KM	Konvertibilna marka (valuta BiH)
NVO	Nevladina organizacija
Popis	Popis stanovništva u BiH 2013. godine
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
Strategija	Strategija prema mladima
KS	Kanton Sarajevo

Lista grafika

Grafik 1. Prekid školovanja	19
Grafik 2. Praktična nastava u obrazovanju	19
Grafik 3. Adekvatnost obrazovanja	20
Grafik 4. Potrebne izmjene u formalnom obrazovanju	21
Grafik 5. Pohađanje kurseva	22
Grafik 6. Pohađanje kursa u budućnosti	22
Grafik 7. Radni status	25
Grafik 8. Vrsta ugovora	26
Grafik 9. Zaposlenost u struci	27
Grafik 10. Radni sati	27
Grafik 11. Registracija na birou	28
Grafik 12. Zlostavljanje na poslu	28
Grafik 13. Kupovina posla u javnoj administraciji	29
Grafik 14. Kupovina posla u privatnim firmama	29
Grafik 15. Poznavanje vladinih programa za zapošljavanje	30
Grafik 16. Najbolje radno mjesto	30
Grafik 17. Pokretanje vlastitog biznisa	31
Grafik 18. Potrebna podrška za pokretanje biznisa	31
Grafik 19. Korisnici socijalne pomoći	34
Grafik 20. Diskriminacija žena	34
Grafik 21. Doprinos kućnom budžetu	35
Grafik 22. Lični prihodi	35
Grafik 23. Ukupni prihodi svih članova – domaćinstva	36
Grafik 24. Stipendije	37
Grafik 25. Optimizam mladih u Novom Sarajevu	38
Grafik 26. Sistematski pregled	40
Grafik 27. Zdravstveno osiguranje	41
Grafik 28. Zadovoljstvo uslugama doma zdravlja	41
Grafik 29. Promjena ishrane	43
Grafik 30. Zanimanje za politiku	46
Grafik 31. Utjecaj pojedinca na promjene u društvu	47
Grafik 32. Izlaznost na prethodne izbore	47
Grafik 33. Utjecaj mladih na donošenje odluka	48
Grafik 34. Članstvo u organizacijama	49
Grafik 35. Učestvovanje u programima	50
Grafik 36. Mogućnost volonterskog rada	50

Grafik 37. Volonterske aktivnosti	51
Grafik 38. Putovanje u inostranstvo	51
Grafik 39. Zainteresiranost za odlazak iz države	52
Grafik 40. Faktori odlaska	52
Grafik 41. Napuštanje zemlje	54
Grafik 42. Korištenje društvenih mreža	56
Grafik 43. Informiranost	57
Grafik 44. Slobodno vrijeme	58
Grafik 45. Igre na sreću	58
Grafik 46. Interes za kulturu i umjetnost	59
Grafik 47. Zadovoljstvo podrškom medija i lokalne vlasti prema kulturnim i sportskim sadržajima	59
Grafik 48. Osjećaj vezanosti	60
Grafik 49. Kriteriji za odabir prijatelja	60
Grafik 50. Zadovoljstvo sigurnosnom situacijom	61
Grafik 51. Nasilje i mladi	62
Grafik 52. Prepoznavanje psihičkog nasilja	63
Grafik 53. Percepcija prema ženama kao žrtvama nasilja	64
Grafik 54. Utjecaj pandemije COVID-19 na mlade	64
Grafik 55. Ocjena rada institucija tokom pandemije COVID-19	65

Popis tabela

Tabela 1. Tematske cjeline analize mladih općine Novo Sarajevo	9
Tabela 2. Uzorak Novo Sarajevo	10
Tabela 3. Demografske karakteristike uzorka	11
Tabela 4. Udio mladih u ukupnom stanovništvu kantona u FBiH	12
Tabela 5. Broj mladih po općinama u Kantonu Sarajevo	13
Tabela 6. Obrazovne ustanove u općini Novo Sarajevo	16
Tabela 7. Osnovne škole u Kantonu Sarajevo i općini Novo Sarajevo	17
Tabela 8. Srednje škole u Kantonu Sarajevo i općini Novo Sarajevo	18
Tabela 9. Stambeni status mladih	38

Sadržaj

UVOD I METODOLOGIJA	9	Intimni odnosi	42
KARAKTERISTIKE UZORKA	10	Konzumiranje duhana i alkohola	42
Mladi prema popisu 2013.	12	Bavljenje rekreativnim aktivnostima	42
OBRAZOVANJE I NAUKA MLADIH	16	Ishrana	42
Osnovno obrazovanje	16	Usluge psihologa	43
Srednje obrazovanje	17	AKTIVIZAM MLADIH	
Prestanak daljeg školovanja	18	(učešće, volontiranje, mobilnost mladih)	46
Praktična nastava	19	Zainteresiranost za politiku	46
Adekvatnost obrazovanja	20	Promjene u društvu	46
Kursevi	21	Organiziranost mladih	48
ZAPOŠLJAVANJE I SAMOZAPOŠLJANJE MLADIH	24	Mobilnost	49
Vrsta ugovora koji zaposleni mladi imaju	25	Putovanja u inostranstvo	51
Zaposlenost u odnosu na struku	26	Odlazak iz države	52
Razlog nezaposlenosti	27	INFORMIRANJE MLADIH	56
Diskriminacija i zlostavljanje na radnom mjestu	28	SLOBODNO VRIJEME	57
Percepcija mita i korupcije pri zapošljavanju	29	KULTURA I SPORT	59
Vladini programi zapošljavanja	30	IDENTITET	60
Pokretanje vlastitog biznisa	31	SIGURNOST	61
SOCIJALNA BRIGA O MLADIMA	34	Različiti oblici nasilja i mladi	61
Diskriminacija žena	34	Psihičko nasilje	62
Doprinos kućnom budžetu	35	PANDEMIJA COVID-19	64
Stipendije	37	PREPORUKE	66
Formiranje porodice i stambeni status mladih	37	Obrazovanje	66
Zadovoljstvo mladih	38	Socijalna politika	66
ZDRAVSTVENA ZAŠTITA	40	Zapošljavanje	66
Sistematski pregled	40	Zdravstvo	67
Ginekološki pregled	40	Programi za mlade	67
Zdravstveno osiguranje	41	Komunikacija	67
Zdravstvene usluge	41	Sigurnost	67
		LITERATURA	68

UVOD I METODOLOGIJA

Institut za razvoj mladih KULT proveo je istraživanje položaja i potreba mladih u općini Novo Sarajevo. Istraživanje je provedeno u periodu od augusta do oktobra 2021. godine, a korišten je standardizirani upitnik koji Institut za razvoj mladih KULT koristi za istraživanje položaja i potreba mladih na različitim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini.

Prosječno vrijeme za terensko istraživanje iznosi oko dva mjeseca, ali uslijed rokova potrebno je bilo koristiti dodatne resurse i ubrzati proces anketiranja uz veći broj anketara. Anketari, koji su također mladi, anketirali su 385 mladih osoba s područja općine Novo Sarajevo. Ispitanici su birani metodom slučajnog uzorka, u dobi između 15 i 30 godina. Broj ispitanika i metoda slučajnog uzorka osiguravaju reprezentativnost uzorka. Također, svaka mlada osoba s teritorije općine Novo Sarajevo imala je podjednaku vjerovatnoću da bude dio ispitanih. Određivanje uzorka uključilo je osnovne demografske karakteristike ispitanih u cilju dobijanja mišljenja svih podgrupa iz heterogene skupine mladih osoba. Uzorak ove veličine ima grešku uzorka od $\pm 5\%$ s nivoom pouzdanosti od 95%. Svako istraživanje koje tretira uzorak ima grešku jer ne tretira cijelu populaciju. Razlog tome je što je uzorak zasnovan na procjeni populacije i može da sadrži određena odstupanja te procjene ne mogu biti 100% precizne. Drugim riječima se može reći da rezultati ovog istraživanja mogu odstupati $\pm 5\%$ u odnosu na prikazane vrijednosti.

Za analizu prikupljenih podataka korišten je Statistički paket za društvene nauke (IBM Statistical Package for the Social Sciences SPSS). Navedeni paket namijenjen je statističkoj obradi podataka, a rezultati su prikazani u tabelama i grafikonima te interpretirani kroz objašnjenja u kraćim tekstovima. Pri izradi ove analize korišteni su i podaci institucija vlasti kao npr. Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine, Zavoda za statistiku Federacije Bosne i Hercegovine te drugih relevantnih institucija.

Istraživanjem je obuhvaćeno sedam oblasti koje su od posebnog značaja za mlade, a koje su identificirane i kroz Zakon o mladima Federacije BiH. Dokument analize ima strukturu koja prati tematske cjeline prikazane u Tabeli 1.

Tabela 1. Tematske cjeline analize mladih općine Novo Sarajevo

Obrazovanje i nauka mladih
Rad, zapošljavanje i preduzetništvo mladih
Socijalna briga mladih
Zdravstvena zaštita mladih

Kultura i sport mladih
Aktivizam (učestice, volontiranje, mobilnost, migracije) mladih
Sigurnost mladih

Važno je napomenuti da je Zakon o mladima FBiH usvojen 2010. godine te su u ovom zakonu dodatno definirane oblasti od interesa za mlade. Kada su u pitanju statistički podaci, oni su preuzeti iz popisa stanovništva koji je proveden 2013. godine.

KARAKTERISTIKE UZORKA

Uzorak koji je određen za ovo istraživanje determiniran je na osnovu popisa iz 2013.¹ prema uputama relevantnih institucija. Iako je od popisa prošlo osam godina, ne postoji pouzdaniji podatak na osnovu kojeg se mogao odrediti uzorak.

Tabela 2. Uzorak Novo Sarajevo

	UKUPNO STANOV.	M	Ž	15-19	20-24	25-30	15-30	%	UKUPNO ISPITANIH	M	Ž
Općina	64.814	29.580	35.234	3.701	3.789	6.259	13.749	21,2%	385	58,2%	41,8%
Novo Sarajevo		45,6%	54,4%	27%	27,5%	45,5%					

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Mlade osobe čine 21,2% ukupnog stanovništva općine Novo Sarajevo. Podjela mladih osoba na petogodišnje kategorije pokazuje da u kategoriju od 25 do 30 godina ulazi najveći dio mlade populacije, tj. 45,5%, a slijedi kategorija 20-24 godine s 27,5%. Ukupno je 385 osoba ušlo u uzorak od procijenjene populacije mladih osoba, koja iznosi 13.749. U ukupnoj populaciji mladih u dobi od 15 do 30 godina ima više muškaraca, 58,2%, u odnosu na žene, kojih je 41,8% na području općine Novo Sarajevo.

Analiza rezultata pokazuje da, kada je u pitanju bračni status, najviše je neoženjenih/neudatih mladih, tj. 80,4%, dok je udatih/oženjenih 8,3%. Prema radnom statusu može se vidjeti da je nezaposlenih više od polovine, odnosno 50,4%. S druge strane, zaposlenih na puno radno vrijeme ima 28,3%. Također, na osnovu rezultata istraživanja vidi se da najviše mladih živi u domaćinstvima koja čine četiri člana, odnosno 33,7%.

¹ Agencija za statistiku BiH [online]. Popis 2013. Dostupno na: <https://www.popis.gov.ba/popis2013/knjige.php?id=0>, pristupljeno: 17. 11. 2021.

Tabela 3. Demografske karakteristike uzorka

	Broj ispitanika	Cijeli uzorak
Spol	Muškarci	58,2%
	Žene	41,8%
Bračni status	Neudata/neoženjen, ne živite s partnerom	80,4%
	Razvedena/razveden	0,3%
	Udata/oženjen	8,3%
	Udovica/udovac	0,3%
	Zajednički život. Niste u braku, ali živite s partnerom	4,4%
	Formalno u braku, ali živite odvojeno prema izboru	0,8%
	Ne želi odgovoriti	5,5%
Radni status	Nezaposlen	50,4%
	Povremeno zaposlen – freelancer	6,8%
	Pripravnik/stažist/specijalizant	1,3%
	Samozaposlen	1,8%
	Volonter	3,9%
	Zaposlen na puno radno vrijeme	28,3%
	Zaposlen na pola radnog vremena	5,7%
	Ne želi odgovoriti	1,8%
Broj članova u domaćinstvu	0	0,3%
	1	3,9%
	2	12,2%
	3	30,8%
	4	33,7%
	5	14,8%
	6+	4,3%

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladi prema popisu 2013.

Kada se posmatra šira perspektiva, odnosno poredbe kantona (vidi Tabelu 4), Kanton Sarajevo, za razliku od ostalih kantona čija populacija prelazi 200.000, ima najmanji udjel mladog stanovništva u ukupnoj populaciji kantona, tj. oko 20%.

Tabela 4. Udio mladih u ukupnom stanovništvu kantona u FBiH

	Ukupno stanovništvo	15-19	20-24	25-29	Ukupno mladih	Udio mladih u ukupnom stanovništvu (%)
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE	2.219.220	161.881	150.902	164.203	476.986	21%
TUZLANSKI KANTON	445.028	32.263	31.620	33.046	96.929	22%
KANTON SARAJEVO	413.593	26.388	25.484	31.933	83.805	20%
ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON	364.433	27.674	25.340	27.092	80.106	22%
UNSKO-SANSKI KANTON	273.261	21.328	19.541	20.912	61.781	23%
SREDNJOBOSANSKI KANTON	254.686	19.819	17.764	19.067	56.650	22%
HERCEGOVAČKO-NERETVANSKI KANTON	222.007	16.497	14.626	15.752	46.875	21%
ZAPADNOHERCEGOVAČKI KANTON	94.898	7.379	6.886	6.575	20.840	22%
KANTON 10	84.127	5.779	5.363	5.401	16.543	20%
POSAVSKI KANTON	43.453	3.016	2.841	2.823	8.680	20%
BOSANSKOPODRINJSKI KANTON	23.734	1.738	1.437	1.602	4.777	20%

Izvor: Agencija za statistiku BiH²

Posmatrajući Kanton Sarajevo, popis iz 2013.³ pokazuje da općina Novo Sarajevo po broju stanovnika zauzima drugo mjesto. Ako se gleda isključivo grad Sarajevo, koji čine općine Stari Grad, Centar, Novi Grad Sarajevo, Novo Sarajevo, može se vidjeti da se po broju stanovnika općina Novo Sarajevo nalazi na drugom mjestu.

² Agencija za statistiku BiH [online]. Popis 2013. Dostupno na: <https://www.popis.gov.ba/popis2013/knjige.php?id=0>, pristupljeno: 17. 11. 2021. Dostupna online baza podataka Popisa 2013. omogućava odabir dobnih kategorija stanovništva po pojedinačnim godinama ili po petogodištima. Iz praktičnih razloga, u ovoj analizi odabran je prikaz po petogodištima, koji omogućava presjek dobne kategorije na 29 godina starosti, a ne na 30 godina, kako se inače definira dobna kategorija mladih.

³ Ibid.

Tabela 5. Broj mladih po općinama u Kantonu Sarajevo

		Ukupno stanovništvo	15-19	20-24	25-30	Ukupno mladih	Procentualni udio mladih u ukupnom stanovništvu kantona
KANTON SARAJEVO	Ukupno	413.593	26.388	25.484	31.933	83.805	20%
Površina cca: 1.277 km ²	Muško	195.161	13.496	12.845	15.536	41.877	21%
	Žensko	218.432	12.892	12.639	16.397	41.928	19%
NOVI GRAD SARAJEVO	Ukupno	118.553	7.216	6.821	9.236	23.273	20%
Površina cca: 47 km ²	Muško	55.735	3.634	3.353	4.435	11.422	20%
	Žensko	62.818	3.582	3.468	4.801	11.851	19%
ILIDŽA	Ukupno	66.730	4.839	4.537	5.189	14.565	22%
Površina cca: 143 km ²	Muško	32.359	2.519	2.347	2.577	7.443	23%
	Žensko	34.371	2.320	2.190	2.612	7.122	21%
NOVO SARAJEVO	Ukupno	64.814	3.701	3.789	5.196	12.686	20%
Površina cca: 10 km ²	Muško	29.580	1.907	1.837	2.410	6.154	21%
	Žensko	35.234	1.794	1.952	2.786	6.532	19%
CENTAR SARAJEVO	Ukupno	55.181	3.158	2.985	3.995	10.138	18%
Površina cca: 33 km ²	Muško	25.369	1.568	1.485	1.905	4.958	20%
	Žensko	29.812	1.590	1.500	2.090	5.180	17%
STARI GRAD SARAJEVO	Ukupno	36.976	2.301	2.178	2.822	7.301	20%
Površina cca: 51 km ²	Muško	17.482	1.190	1.097	1.392	3.679	21%
	Žensko	19.494	1.111	1.081	1.430	3.622	19%
VOGOŠĆA	Ukupno	26.343	1.856	1.876	2.149	5.881	22%
Površina cca: 72 km ²	Muško	12.606	933	1.007	1.034	2.974	24%
	Žensko	13.737	923	869	1.115	2.907	21%
HADŽIĆI	Ukupno	23.891	1.818	1.653	1.836	5.307	22%
Površina cca: 273 km ²	Muško	11.914	991	870	1.004	2.865	24%

	Žensko	11.977	827	783	832	2.442	20%
ILIJAS	Ukupno	19.603	1.440	1.577	1.441	4.458	23%
Površina cca: 308 km2	Muško	9.381	723	819	738	2.280	24%
	Žensko	10.222	717	758	703	2.178	21%
TRNOVO – FBIH	Ukupno	1.502	59	68	69	196	13%
Površina cca: 338 km2	Muško	735	31	30	41	102	14%
	Žensko	767	28	38	28	94	12%

Izvor: Agencija za statistiku BiH*

Obrazovanje i nauka mladih

OBRAZOVANJE I NAUKA MLADIH

Obrazovne ustanove većinom su u domenu viših nivoa vlasti. Kako je ograničeno djelovanje općina kada je u pitanju visoko obrazovanje, ovdje su primarno prikazani podaci koji se odnose na osnovno i srednje obrazovanje. Prilikom analize podataka pokazat će se da udio mladih općine Novo Sarajevo, koji iznosi 20% u Kantonu Sarajevo, pada na 19,7% kada je u pitanju udio srednjoškolaca. Kada su u pitanju osnovci, taj postotak ide još niže i iznosi 14,2%. Na osnovu navedenih parametara, evidentan je pad udjela broja mladih u općini Novo Sarajevo.

Tabela 6. Obrazovne ustanove u općini Novo Sarajevo

Nivo ustanove	Broj:
Predškolske ustanove	8
Osnovne škole	12
Srednje škole	8
Fakulteti (visokoškolske ustanove)*	9

Izvor: Federalni zavod za statistiku⁵

Osnovno obrazovanje

Pregledom podataka o osnovnom obrazovanju vidi se da od 92 škole u Kantonu Sarajevo, na prostoru općine Novo Sarajevo nalazi se njih 10. Ukupan broj upisanih učenika u Kantonu Sarajevo za školsku 2020/21. godinu iznosi 37.970, dok od tog broja na Novo Sarajevo otpada 5.414, što je 14,2% udjela. Kako je ranije navedeno, udio mladih iz općine Novo Sarajevo je oko 20% u populaciji mladih u kantonu, dok je udio osnovaca niži i iznosi 14,2%.

⁵ Općina Novo Sarajevo [online]. Obrazovne institucije na području općine Novo Sarajevo. Dostupno na: <https://novosarajevo.ba/o-opcini/opcin-ske-sluzbe/sluzba-za-drustvene-djelatnosti/obrazovne-institucije-na-podrucju-opcine-novo-sarajevo/>, pristupljeno: 17. 11. 2021.

Tabela 7. Osnovne škole u Kantonu Sarajevo i općini Novo Sarajevo

	Škole	Upisani učenici		Završili školu 2019/20.
		Svega	Učenice	
KANTON SARAJEVO				
Redovno/redovito obrazovanje	92	37.790	18.586	3.676
Škole s posebnim potrebama	4	253	93	28
Osnovne muzičke/glazbene škole	4	1.275	739	-
Osnovne baletske škole	...	31	29	-
Novo Sarajevo				
Redovno/redovito obrazovanje	10	5.414	2.627	527
Škole s posebnim potrebama	1	83	31	3

Izvor: Federalni zavod za statistiku⁶

Srednje obrazovanje

Na teritoriji općine Novo Sarajevo postoji osam srednjih škola. Broj upisanih učenika u sve razrede srednjih škola u školskoj 2020/21. iznosio je 2.927. Broj mladih koji su završili srednju školu na području ove općine iznosi 744. Kada je u pitanju spolna razlika, vidljivo je da je više djevojaka upisalo srednju školu, dok broj muškaraca dominira kada su u pitanju posebna zanimanja poput tehničkih i strukovnih škola. Udio srednjoškolaca iz općine Novo Sarajevo u populaciji srednjoškolaca Kantona Sarajevo iznosi 19,7%.

⁶ Federalni zavod za statistiku (2019). Kanton Sarajevo u brojkama. Dostupno na: <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2021/07/kanton-sarajevo.pdf>, pristupljeno: 17. 11. 2021.

Tabela 8. Srednje škole u Kantonu Sarajevo i općini Novo Sarajevo

	Upisani učenici		Završili školu 2019/20.
	Svega	Učenice	
Kanton Sarajevo	14.825	7.397	3.896
Novo Sarajevo	2.927	1.012	744
Ukupno (1+2+3+4)	2.841	981	724
Gimnazije	582	332	163
Tehničke i srodne škole	1.421	584	360
Stručne/strukovne škole	838	65	201
Škole za učenike s posebn. potr.	86	31	20

Izvor: Federalni zavod za statistiku⁷

Prestanak daljeg školovanja

Na osnovu rezultata istraživanja, broj mladih koji poslije posljednjeg završenog stepena obrazovanja nisu nastavili dalje obrazovanje iznosi 26,2%. Osoba koje su upisale neku školu ili studij na višem nivou ima 68,2%. Od ukupnog broja osoba koje su nastavile dalje školovanje u nekoj školi ili na višem nivou, njih 9,6% je prekinulo ili nije završilo školovanje. Interesantan je podatak da među osobama koje su upisale dalje obrazovanje dominiraju muškarci s 57,7% u odnosu na žene s 42,3%.

Razlozi nenastavljanja daljeg školovanja ili prekida trenutnog školovanja procenutalno stoje navedeni u grafiku ispod. Posebno se ističu dva razloga. Prvi je da su osobe našle stalno zaposlenje, takvih je 15,6% mladih. Drugi razlog je odabralo 8,8% mladih, a on je da nisu vidjeli perspektivu u daljem obrazovanju.

Prema kriterijima Evropske unije, mladi u dobi između 18 i 24 godine koji su najviše završili srednju trogodišnju školu i nisu nastavili dalje obrazovanje posmatraju se kao skupina mladih koja prerano napušta obrazovni sistem.

7 Ibid.

Grafik 1. Prekid školovanja

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

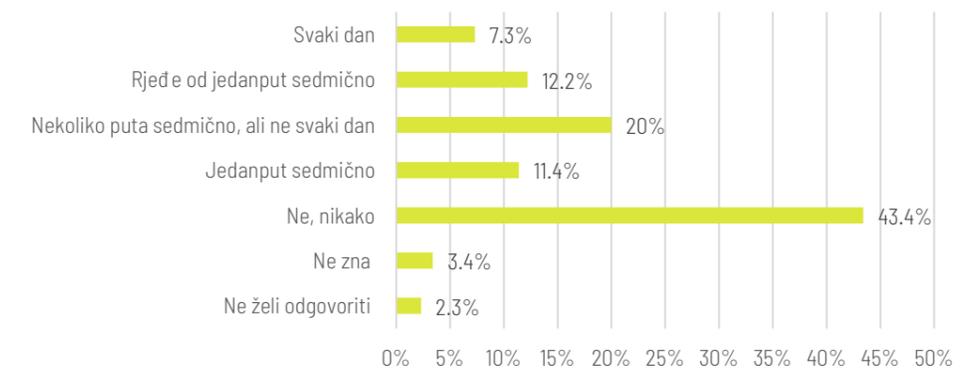
Praktična nastava

Organiziranje praktične nastave za učenike i studente, prema rezultatima istraživanja, i dalje ima prostora za napredak. Naime, 43,4% mladih nikako nije imalo praktičnu nastavu u okviru redovnog obrazovanja.

S druge strane, 7,3% mladih je navelo da je imalo priliku učestvovati u praktičnoj nastavi svaki dan. Malo veći postotak čine mladi koji su u okviru redovnog obrazovanja pohađali praktičnu nastavu nekoliko puta sedmično, ali ne svaki dan, a njih je 20%. Oko 11% mladih je praktičnu nastavu imalo jedanput sedmično, a nešto više od 12% rjeđe od jedanput sedmično.

Grafik 2. Praktična nastava u obrazovanju

Da li ste i koliko često u okviru redovnog obrazovanja pohađali praktičnu nastavu?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Adekvatnost obrazovanja

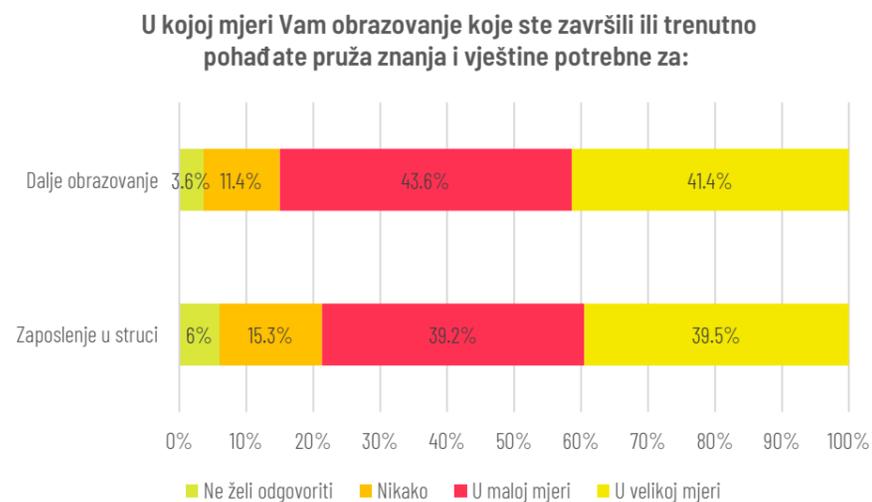
Obrazovanje i obrazovni sistem bi trebali biti na usluzi studentima i učenicima u procesu njihovog daljeg obrazovanja i zaposlenja. Uvjerjenje mladih da će im obrazovanje pomoći kod zapošljavanja u struci je podijeljeno.

Oko 15,3% mladih smatra da im obrazovanje koje su stekli ili još uvijek stječu nikako neće pomoći kod zapošljavanja u struci.

Kada se govori o procjeni korisnosti stečenog znanja u svrhu zapošljavanja u struci, u prosjeku 39,5% mladih smatra da će im obrazovanje u velikoj mjeri pomoći prilikom zapošljavanja u struci. Da će im obrazovanje pomoći kod zapošljavanja u struci u maloj mjeri smatra oko 39,2% mladih.

Kada je u pitanju nastavak obrazovanja, pozitivni stavovi su još više izraženi. Naime, oko 41% mladih smatra da će im obrazovanje koje trenutno pohađaju u velikoj mjeri pomoći u daljem obrazovanju. Oko 43% ih smatra da će im pomoći u maloj mjeri, a oko 11% mladih je mišljenja da im obrazovanje koje su stekli ili još uvijek stječu nikako neće pomoći u daljem obrazovanju.

Grafik 3. Adekvatnost obrazovanja

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

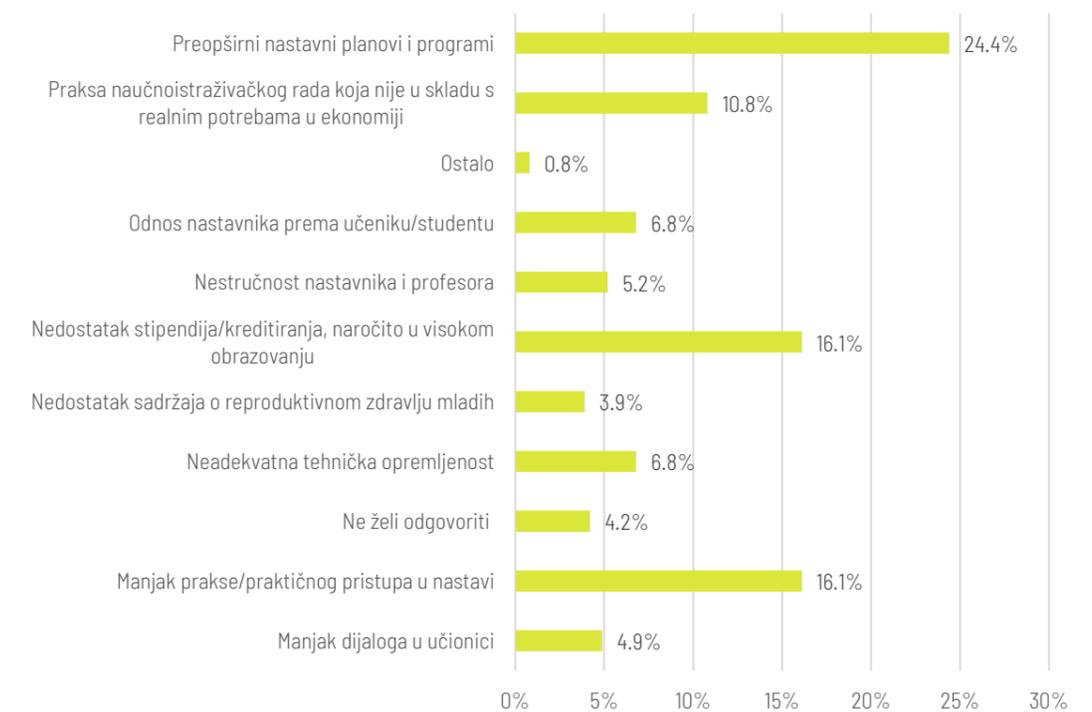
Da bi obrazovanje što bolje pripremlilo mlade za tržište rada i poslužilo kao osnov za dalje obrazovanje, potrebno ga je dodatno unaprijediti. Jedno od područja koja se u tome izdvajaju jeste praktična nastava, jer rezultati pokazuju da 43,4% mladih nikako nema praktičnu nastavu (vidi Grafik 2).

Preopširne nastavne planove i programe 24,4% mladih iz Novog Sarajeva smatra najvećim problemom formalnog obrazovanja. Drugim problemom postojećeg formalnog obrazovanja na kojem bi se prioritarno trebalo raditi mladi

smatraju nedostatak praktične nastave, što je i u većini istraživanja na drugim nivoima vlasti i područjima prepoznato kao problem. Naime, oko 16% mladih navelo je manjak prakse, odnosno praktičnog pristupa u nastavi kao potrebnu izmjenu u formalnom obrazovanju. Oko 16% mladih nezadovoljno je nedostatkom stipendija/kreditiranja, posebno u visokom obrazovanju, a praksom naučnoistraživačkog rada koja nije u skladu s realnim potrebama u ekonomiji nezadovoljno je 10,8% mladih. Neadekvatna tehnička opremljenost prioritetni je problem za 6,8% mladih, odnos nastavnika prema učeniku/studentu također 6,8%, a nestručnost nastavnika i profesora problem je za 5,2% mladih s područja općine Novo Sarajevo.

Grafik 4. Potrebne izmjene u formalnom obrazovanju

Šta je od ponuđenog neophodno izmijeniti na polju formalnog obrazovanja?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

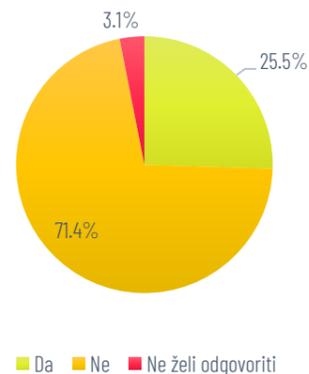
Kursevi

Pohađanje kurseva ili drugih vidova obuka koje nisu u programu redovnog obrazovanja važna je dopuna formalnom obrazovanju. Zapravo, kroz neformalno obrazovanje mladi mogu djelimično nadomjestiti ili proširiti svoja znanja i vještine koje su usvojili tokom redovnog školovanja.

Pohađanje kurseva ili drugih vidova obuke kod 25,5% mladih u Novom Sarajevu je praksa. S druge strane, više od dvije trećine mladih, tačnije njih 71,4%, nije pohađalo nijedan kurs. Interesantan pokazatelj je da nema razlike između spolova kada je u pitanju postotak osoba koje su pohađale kurs, a on iznosi po 50% za oba spola.

Grafik 5.
Pohađanje kurseva

Jeste li IKAD pohađali neki kurs ili bilo koji oblik obuke koji nije u programu redovnog obrazovanja?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Među temama kurseva koje su mladi u Novom Sarajevu pohađali dominiraju strani jezici, od kojih se ističu engleski i njemački jezik. Zatim slijede kursevi vezani za informatiku te kursevi vezani za društvenu angažiranost, prava i aktivizam.

Kada je u pitanju pohađanje nekog kursa, postotak onih koji bi to željeli je 24,4% i minimalan je pad u odnosu na one koji su kurs već pohađali. Postotak onih koji ne bi pohađali neki kurs u budućnosti je manji (44,9%) u odnosu na one koji su se izjasnili da dosad nisu pohađali kurseve. Onih koji ne znaju da li bi pohađali neki kurs je 28,9%.

Grafik 6.
Pohađanje kursa u budućnosti

Biste li željeli u skoroj budućnosti pohađati neki kurs ili drugi oblik neformalne obuke?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Teme kurseva za koje su mladi zainteresirani da pohađaju u budućnosti dosta su slične onima koje su već pohađali, a tu dominiraju jezici, informatika, kursevi vezani za ekonomiju i društvene nauke.

Zapošljavanje i samozapošljavanje mladih

ZAPOŠLJAVANJE I SAMOZAPOŠLJANJE MLADIH

Statistike o stopama nezaposlenosti stanovništva dosta su neprecizne zbog postojanja velikog broja kontroliranih i nekontroliranih varijabli značajnih za precizno određivanje stope nezaposlenosti. S jedne strane, u nezaposlene osobe ne ubraja se stanovništvo koje ne radi, ali koje po osnovu nekih drugih kategorija ne spada u nezaposleno (penzioneri, osobe nesposobne za rad, učenici i slično), općenito, stanovništvo koje se vodi kao radno neaktivno. Zvanične statistike vode se brojem osoba prijavljenih na biroa za zapošljavanje, pri čemu je nepoznat broj osoba koje su nezaposlene, ali isto tako i neprijavljene na zvanične zavode za evidenciju nezaposlenosti.

Prema uputama Međunarodne organizacije rada (ILO), standardna međunarodna definicija nezaposlenosti obuhvata sve osobe starije od dobne granice određene za mjerenje ekonomski aktivnog stanovništva koje su tokom referentnog perioda bile bez posla, tokom tog perioda bile u svakom trenutku na raspolaganju za posao te aktivno tražile posao. Sva tri kriterija moraju biti zadovoljena istovremeno da bi se neka osoba smatrala nezaposlenom. Međutim, ovakva definicija ne obuhvata obeshrabrene radnike – osobe koje žele posao, raspoložive su za rad, ali ne rade i ne traže posao jer misle da ga ne mogu naći. Ove osobe čine neiskorišteni radni resurs, ali po definiciji ne ulaze u kategoriju nezaposlenih i često se nazivaju „skrivena nezaposlenost“. Ako bi se redefinirali kriteriji nezaposlenosti, ova skupina bi bila uvrštena u radnu snagu, odnosno nezaposlene osobe.

Dodamo li tome osobe koje su prijavljene na evidenciju nezaposlenih, ali su realno zaposlene u svojoj ekonomiji, dolazimo do zaključka da se stope nezaposlenosti uvijek izračunavaju na osnovu procjena, a ne stvarnog stanja.

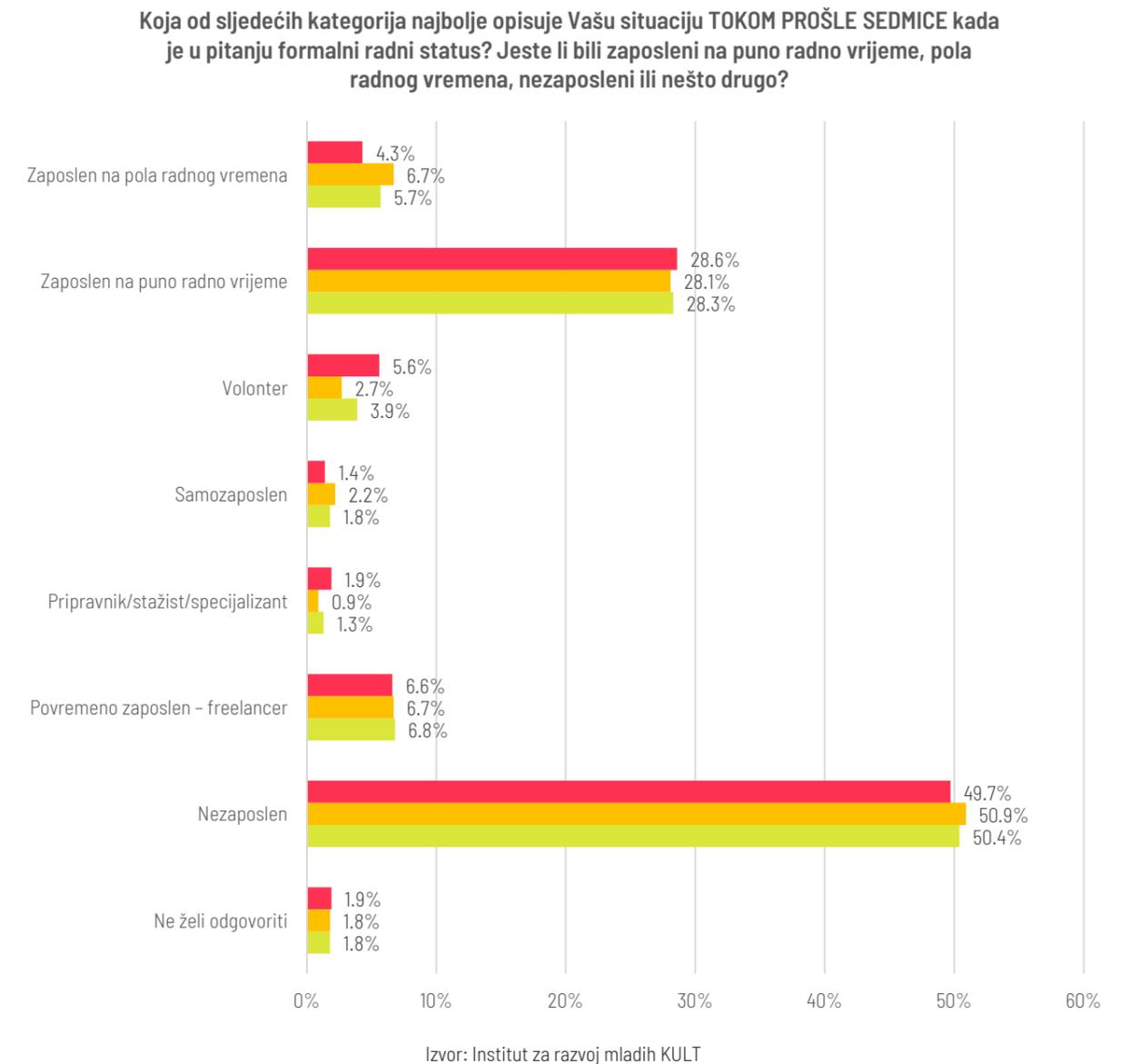
Kada govorimo o mladima, još je i teže ustanoviti stopu nezaposlenosti kod njih jer u zvaničnim statistikama dobna skupina mladih najčešće nije posebno evidentirana te su mladi uvršteni u ukupne brojeke s drugim dobnim skupinama. Podatak o nezaposlenosti mladih treba uzeti s rezervom i imajući na umu da je prikazani postotak (ne)zaposlenosti izračunat na osnovu vlastite procjene mladih, odnosno njihovih odgovora na upitnik.

Uzimajući u obzir dob ispitanika, druga istraživanja, postojanje rada na crno i različite metodologije koje se koriste za istraživanje tržišta rada, vrlo teško se može odrediti precizna stopa nezaposlenosti mladih u nekoj lokalnoj zajednici.

Na osnovu odgovora na upitnik, više od polovine mladih je nezaposleno, odnosno 50,4%. Postotak zaposlenih na puno radno vrijeme iznosi 28,3%. Pregledom ukupnog broja nezaposlenih po petogodištima, najveći postotak zauzima starosna dob od 15 do 19 godina, odnosno 60,3%. Druga starosna skupina, od 20 do 24 godine, procentualno zauzima oko 35%. Prve dvije skupine su uglavnom generacije srednjoškolaca i studenata. Najstarija starosna skupina, od 25 do 30 godina, ujedno je i procentualno najmanja u udjelu nezaposlenih s 4,6%.

Pregledom najdominantnijih odgovora po spolnoj strukturi vidimo da unutar populacije mladih muškaraca nezaposleni čine većinu s 50,9%. Postotak unutar kategorije žena je približan ovome i iznosi 49,7%. S druge strane, u kategoriji zaposlenih na puno radno vrijeme unutar kategorije muškaraca taj postotak iznosi oko 28%, dok je unutar kategorije žena taj postotak 28,3%.

Grafik 7. Radni status

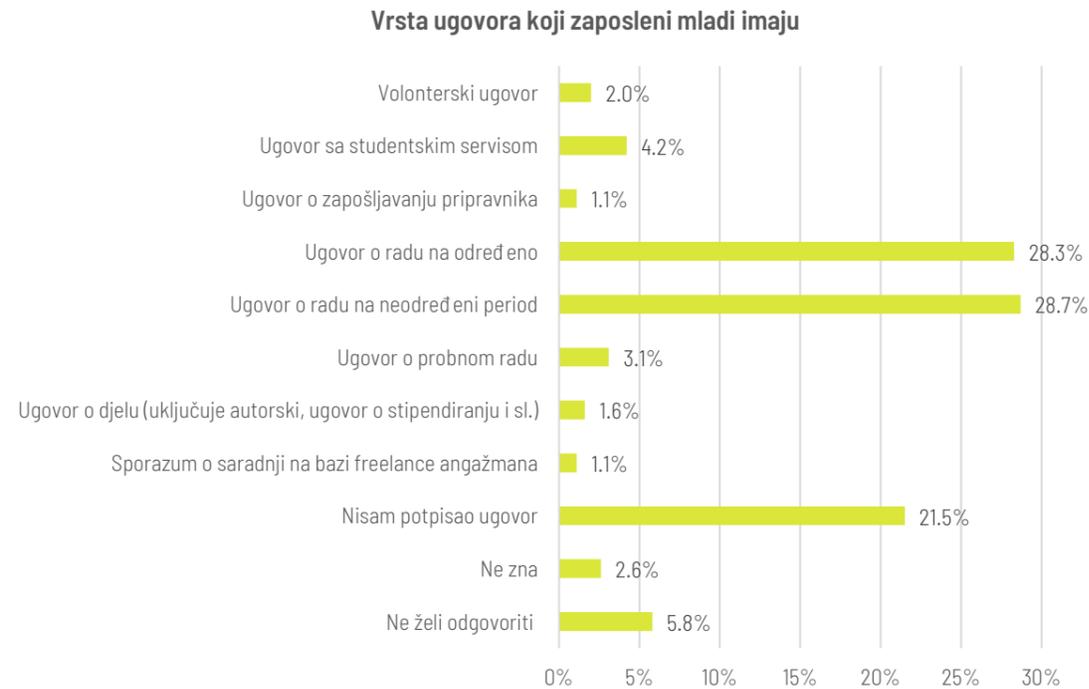

Vrsta ugovora koji zaposleni mladi imaju

Preko 40% ispitanih mladih s područja općine Novo Sarajevo ima određeni status zaposlenih osoba. Pregled prema vrsti ugovora koji imaju zaposlene mlade osobe iz Novog Sarajeva čini tri skupine. Od toga 28,7% mladih ima ugovor na neodređeni period, a 28,3% ima ugovor o radu na određeni period. Mlade zaposlene osobe koje nisu potpisale ugovor čini 21,5%.

Više od dvije trećine zaposlenih mladih izjasnilo se da prima platu redovno bez kašnjenja, tj. njih 73,2%.

Grafik 8. Vrsta ugovora

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

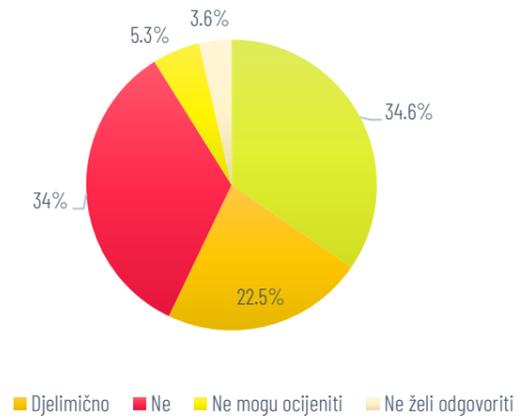
Zaposlenost u odnosu na struku

Prema odgovorima u istraživanju, 34,6% mladih se izjasnilo je zaposleno u struci za koju se školovalo. Drugi dominantan odgovor jeste da 34% zaposlenih mladih u Novom Sarajevu ne smatra da radi u struci za koju se školovalo. Onih koji smatraju da djelimično rade u struci za koju su se školovali ima 22,5%.

Uzroci ovako značajnog odstupanja između onoga gdje su mladi zaposleni i za šta su se obrazovali djelimično se mogu pronaći i u ranije utvrđenoj percepciji neusklađenosti obrazovanja s realnim potrebama na tržištu rada. Formalni obrazovni sistem već dugi niz godina obrazuje kadrove koji nisu potrebni na tržištu rada, dok su kadrovi deficitarni na tržištu rada i dalje zanemareni kroz procese formalnog obrazovanja. Opravdano se može pretpostaviti da se ovakav nesklad na tržištu rada javlja i uslijed nemogućnosti zapošljavanja u struci koja je suficitarna te se mladi odlučuju prihvatiti poslove za koje nemaju formalne kvalifikacije.

Grafik 9. Zaposlenost u struci

Da li ste zaposleni u svojoj struci/radite li posao za koji ste se školovali?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

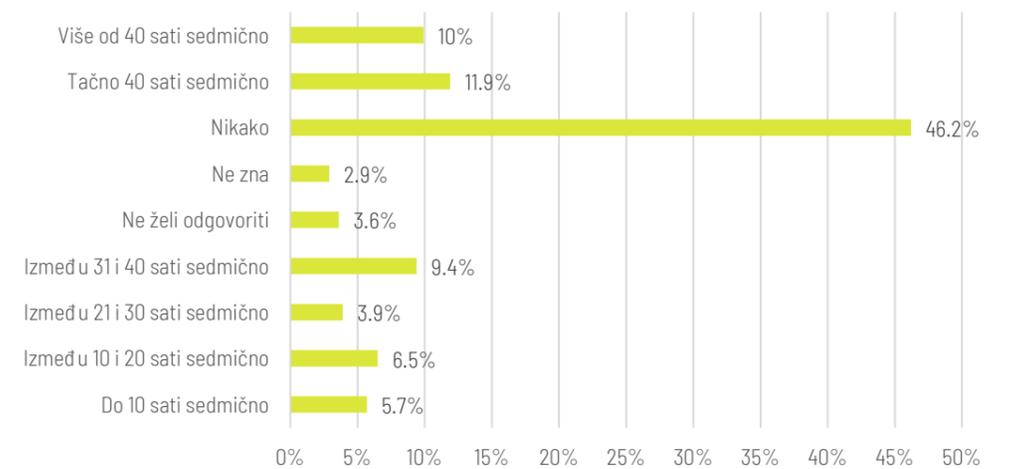
Razlog nezaposlenosti

Veliki broj ispitanika je i dalje u obrazovnom procesu, njih 87,6%. S druge strane imamo 5,6% mladih u Novom Sarajevu koji su nezaposleni i aktivno traže posao.

Kada su u pitanju mladi koji su zaposleni, 9,9% njih provodi više od 40 sati sedmično na poslu, dok onih koji provode 40 sati sedmično ima 11,9%.

Grafik 10. Radni sati

Koliko sati sedmično ste (u prosjeku) obavljali bilo kakav plaćeni posao u toku prošlog mjeseca?

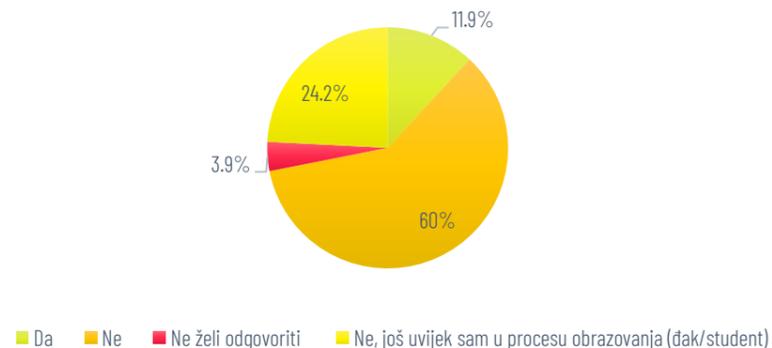

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Nezavisno od toga da li su mladi zaposleni ili ne, postotak registriranih na birou iznosi 11,9%, a 60% mladih se izjasnilo da nije na birou za zapošljavanje.

Grafik 11. Registracija na birou

Nezavisno od toga da li ste zaposleni ili ne, jeste li registrirani na birou za zapošljavanje?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

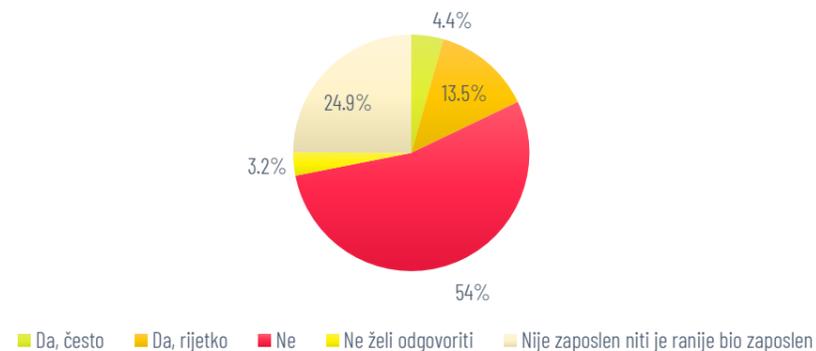
Mladi u Novom Sarajevu imaju izrazito mali postotak mobilnosti kada je u pitanju rad u drugim općinama ili rad izvan granica BiH. Naime, 79,7% mladih u Novom Sarajevu nije radilo izvan svoje općine. Kada je u pitanju rad izvan granica BiH, taj postotak se penje na 91,2% onih koji nisu radili.

Diskriminacija i zlostavljanje na radnom mjestu

Više od polovine mladih Novog Sarajeva koji imaju radno iskustvo nisu bili svjedokom bilo kakvog oblika zlostavljanja na radnom mjestu, odnosno njih 54%. Postotak mladih koji su često bili svjedokom zlostavljanja iznosi 4,4%, dok je njih 13,5% povremeno svjedočilo zlostavljanju na radnom mjestu.

Grafik 12. Zlostavljanje na poslu

Jeste li kroz radno iskustvo bili svjedok nekog oblika zlostavljanja na poslu usmjerenog na Vas ili Vaše kolege? Razmislite o situacijama pretjeranih zahtjeva i pritisaka na radnike te zlostavljanja na radnom mjestu.

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

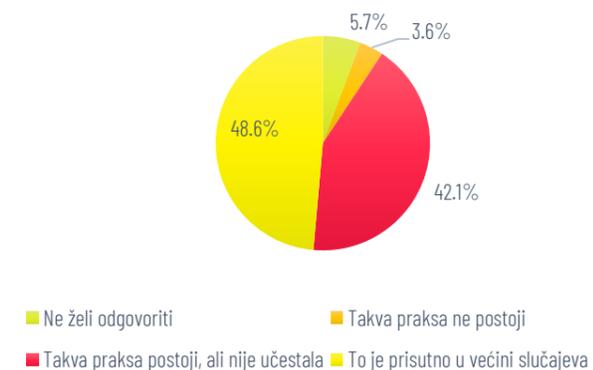
Percepcija mita i korupcije pri zapošljavanju

Prema rezultatima istraživanja, 6,8% mladih je svjedočilo direktnoj kupovini radnog mjesta, dok je više od polovine čulo za neki slučaj kupovine, odnosno njih 54,3%. S druge strane, 37,7% mladih nije svjedočilo ili nije upoznato na bilo koji način s kupovinom radnog mjesta.

Dolazak do posla u javnoj administraciji putem podmićivanja je učestala praksa prema mišljenju 48,6% mladih u Novom Sarajevu. Tek 3,6% mladih je mišljenja da takva praksa ne postoji.

Grafik 13. Kupovina posla u javnoj administraciji

Smatrate li da je podmićivanje kako bi se dobio posao u JAVNOJ ADMINISTRACIJI učestala praksa u našem društvu?

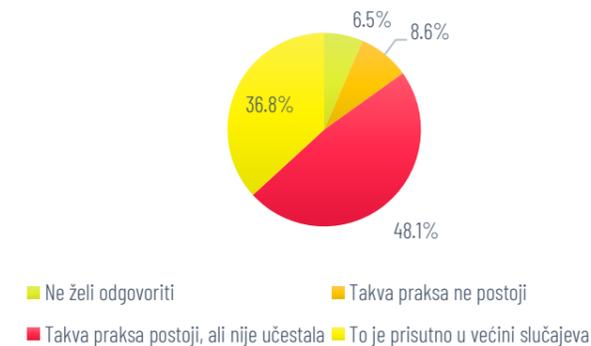

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mišljenja mladih prema podmićivanju kako bi se dobilo radno mjesto u privatnim firmama je procentualno drugačije u odnosu na prethodnu kategoriju. Gotovo polovina mladih smatra da je takva praksa učestala, odnosno 48,1% njih, dok je 8,6% onih koji su mišljenja da takva praksa ne postoji.

Grafik 14. Kupovina posla u privatnim firmama

Smatrate li da je podmićivanje kako bi se dobio posao u PRIVATNIM FIRMAMA učestala praksa?

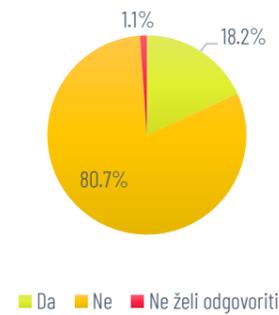
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Vladini programi zapošljavanja

Mladih u Novom Sarajevu koji nisu čuli za neki program zapošljavanja je 74,3%. Manje od jedne četvrtine mladih u Novom Sarajevu je čulo za neki vladin program zapošljavanja, tj. njih 21,5%.

Grafik 15. Poznavanje vladinih programa za zapošljavanje

Da li ste bili korisnik nekog VLADINOG programa za zapošljavanje?

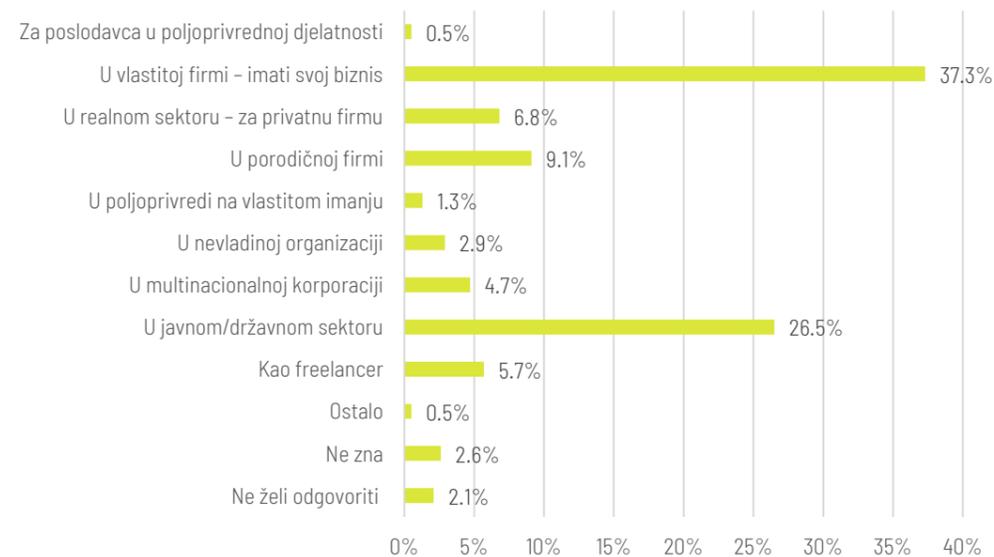
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Od ukupnog broja mladih Novog Sarajeva koji su čuli za neki vladin program zapošljavanja, samo 10,2% su i korisnici programa.

Za najbolje radno mjesto mladi smatraju vlastiti biznis, njih 37,3%. Drugi najistaknutiji odgovor je rad u državnom sektoru, i to za 26,5% mladih. Ostali odgovori pojedinačno čine manje od 10%.

Grafik 16. Najbolje radno mjesto

Prema Vašem mišljenju, gdje je najbolje raditi?

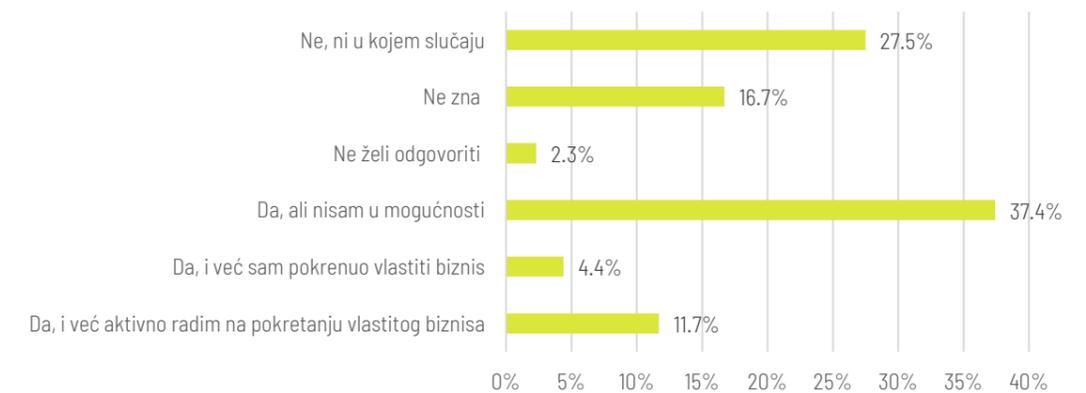
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Pokretanje vlastitog biznisa

Oko 37% mladih bi pokrenulo vlastiti biznis, ali nije u mogućnosti. Postotak onih koji bi željeli pokrenuti biznis i aktivno rade na tome iznosi 11,77%, dok ima 4% mladih koji su već pokrenuli vlastiti biznis.

Grafik 17. Pokretanje vlastitog biznisa

Da li biste bili voljni pokrenuti vlastiti biznis?

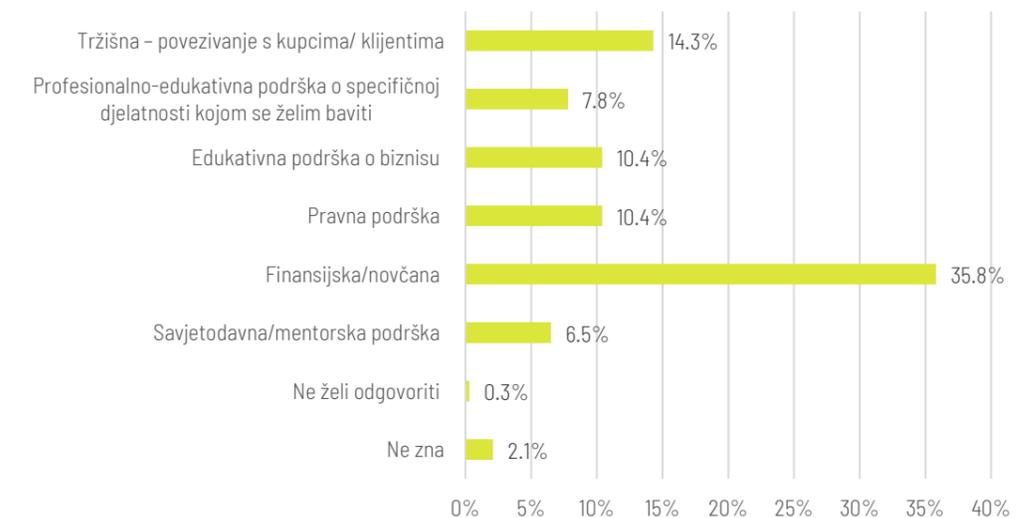
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Onih koji ne bi pokretali vlastiti biznis ima 27,5%. Manji je postotak onih koji su se izjasnili da ne znaju da li bi pokrenuli vlastiti biznis i on iznosi 16,7%.

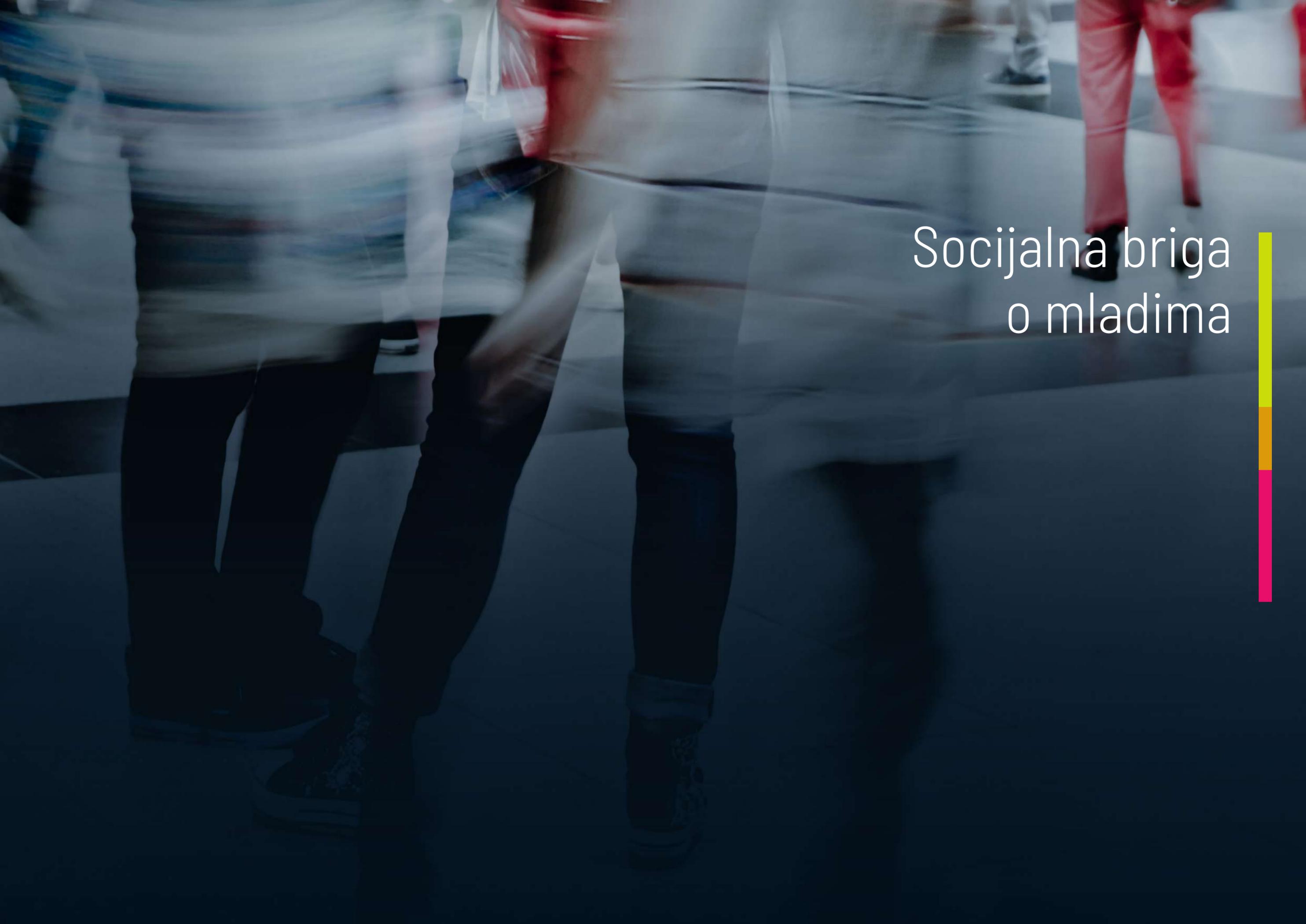
Podrška potrebna mladima u pokretanju biznisa za gotovo polovinu mladih je finansijske prirode, odnosno njih 46,9%. Potreba za drugim vidovima podrške također je izražena. Oko 14% mladih bi cijenilo tržišnu podršku, odnosno pomoć u povezivanju s kupcima/klijentima. Oko 10% mladih treba općenitu edukaciju o biznisu te pravnu pomoć.

Grafik 18. Potrebna podrška za pokretanje biznisa

Vrsta podrške potrebna za pokretanje vlastitog biznisa

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

A blurred, low-angle photograph of a crowd of people walking on a paved surface. The focus is on the lower legs and feet of the individuals in the foreground, creating a sense of motion and a busy environment. The background shows more people, including one in a bright red outfit, further emphasizing the crowded setting.

Socijalna briga o mladima

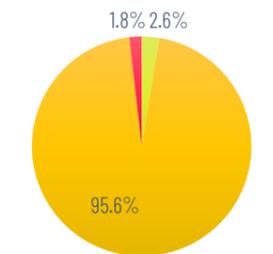

SOCIJALNA BRIGA O MLADIMA

Socijalna briga o mladima, pored kontinuirane pomoći, trebala bi se bazirati na unapređenju statusa mladih osoba i njihove pozicije. Prema rezultatima istraživanja, redovnih korisnika socijalne pomoći u kategoriji mladih osoba ima 2,6%. Također, prema odgovorima, osoba s invaliditetom u kategoriji mladih osoba ima 2,1%.

Grafik 19. Korisnici socijalne pomoći

Jeste li korisnik neke vrste socijalne pomoći?

Da Ne Ne želi odgovoriti

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Diskriminacija žena

Prema mišljenju 35,3% mladih u Novom Sarajevu, žene su diskriminirane u velikoj mjeri na tržištu rada. Postoji diskriminacija prema ženama, ali u manjoj mjeri, prema mišljenju 34% mladih, dok 24,2% njih smatra da žene nisu nikako diskriminirane.

Grafik 20. Diskriminacija žena

Da li, i ako da, u kojoj mjeri, se prema ženama i djevojkama vrši diskriminacija na tržištu rada (npr. poslodavci radije zapošljavaju muškarce nego žene, žene su manje plaćene nego muškarci itd.)?

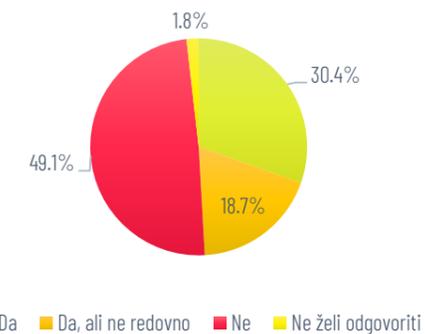
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Doprinos kućnom budžetu

Oko 30% mladih doprinosi kućnom budžetu. Udio žena iznosi 43,6%, dok je udio muškaraca 56,4%. Najveći postotak otpada na mlade koji ne doprinose kućnom budžetu i iznosi 49,1%.

Grafik 21. Doprinos kućnom budžetu

Jeste li Vi član domaćinstva koji doprinosi kućnom budžetu?

Da Da, ali ne redovno Ne Ne želi odgovoriti

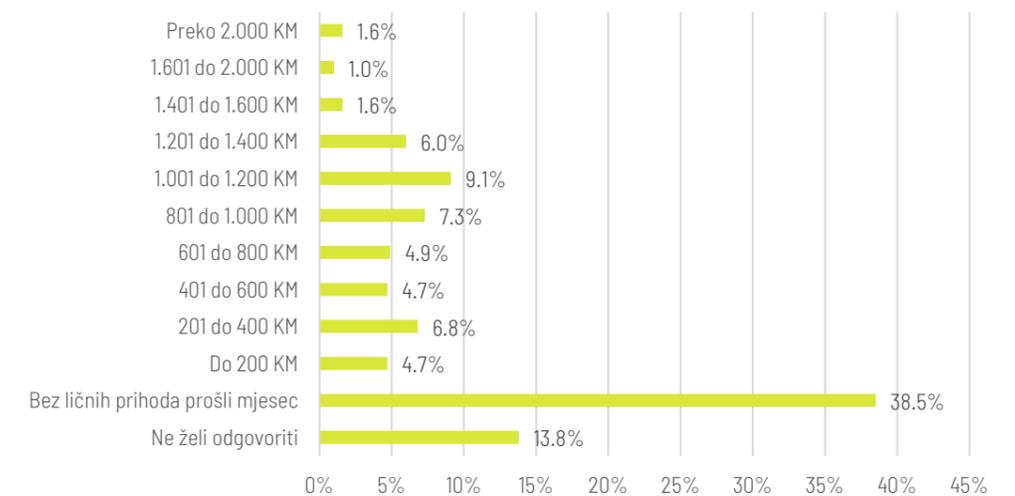
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Najdominantnija skupina jesu mladi koji su bez ličnih prihoda prethodni mjesec i oni čine 38,5%. Oko 9% mladih ima ukupni prihod od 1.001 do 1200 KM. Dodatno, veći je postotak mladih koji primanju manje iznose sredstava od navedenog od onih koji primaju više sredstava.

Oko 13% mladih nije željelo odgovoriti na pitanje o ukupnim ličnim prihodima na mjesečnom nivou.

Grafik 22. Lični prihodi

S kartice ispod odaberite iznos koji odgovara VAŠIM UKUPNIM LIČNIM PRIHODIMA tokom PROŠLOG MJESECA iz svih izvora.

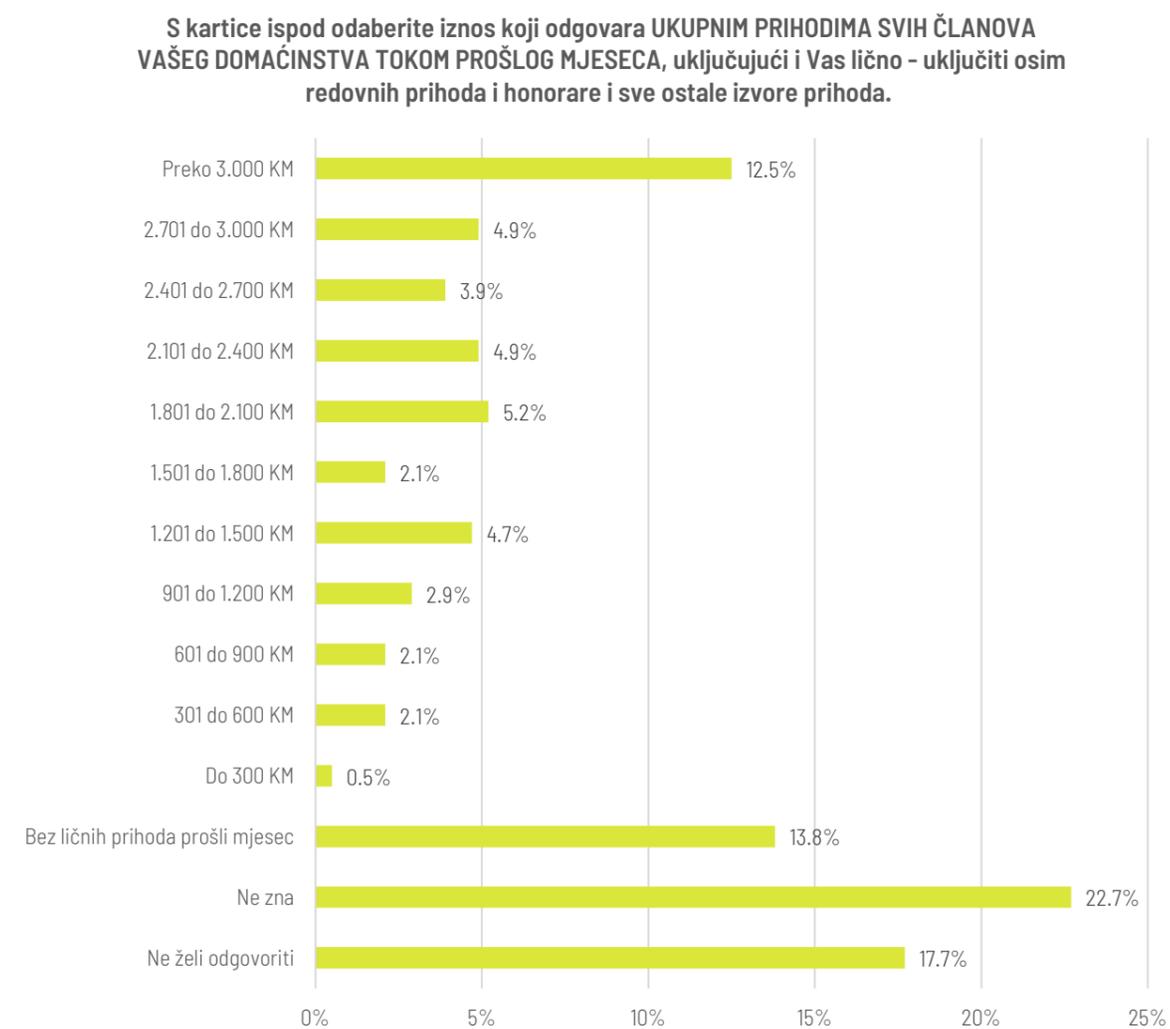

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Podaci iz analize koji pokazuju ukupne prihode svih članova domaćinstva ukazuju i na značajan broj mladih koji su pokazali otklon ka odgovorima. Tačnije, značajan je broj mladih koji ne znaju koliko iznose prihodi domaćinstva u kojem žive (22,7%), kao i broj mladih koji ne žele odgovoriti na ovo pitanje (17,7%).

Oko 12% mladih navodi da su ukupni prihodi svih članova domaćinstva preko 3.000 KM, a zatim slijede prihodi od 1.801 do 2.100 KM, koje je navelo nešto oko 5% mladih. Ipak, kada uzmemo u obzir da je oko 33% mladih navelo da njihovo domaćinstvo broji četiri člana (vidi Tabelu 3), te kada navedene iznose podijelimo s brojem članova domaćinstva, možemo zaključiti da su sredstva po članu domaćinstva relativno ograničena.

Grafik 23. Ukupni prihodi svih članova – domaćinstva

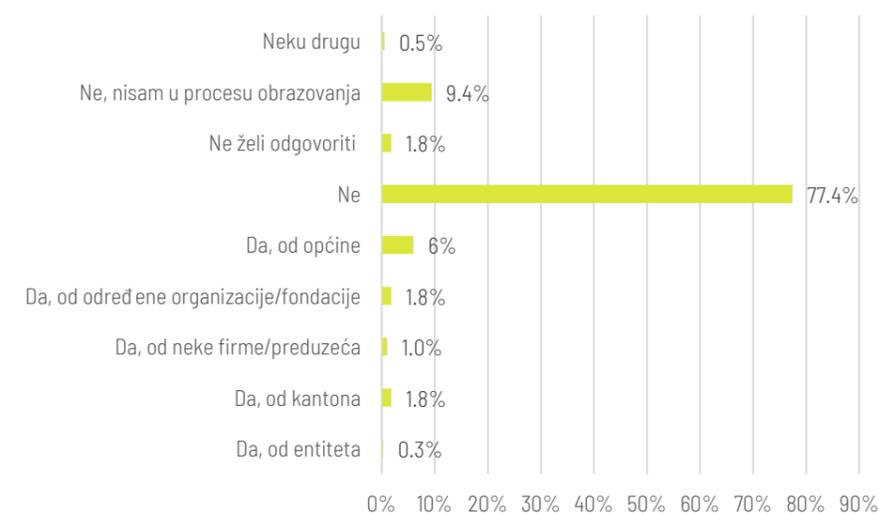
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Stipendije

Gotovo dvije trećine mladih u Novom Sarajevu ne prima stipendiju, odnosno njih 77,4%. Važno je spomenuti da 9,4% mladih uopće nije u procesu obrazovanja. Od onih koji su odabrali opciju da primaju stipendiju 6% mladih stipendiju prima od Općine, dok ostali postoci otpadaju na druge organizacije i/ili institucije vlasti.

Grafik 24. Stipendije

Primate li stipendiju od nekoga?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kada su u pitanju oni koji primaju stipendiju, u iznosu do 150 KM stipendiju prima 63,6% mladih. Stipendiju preko 150 KM prima 13,6% mladih. Ostatak čine oni koji nisu željeli odgovoriti na navedeno pitanje.

Formiranje porodice i stambeni status mladih

Prema rezultatima istraživanja prikazanim kroz demografske karakteristike uzorka (Tabela 3), vidljivo je da je 80,4% mladih u Novom Sarajevu navelo da su neoženjeni/neudati, 8,3% da su oženjeni/udati, a 6,2% mladih je navelo da ima djecu.

Kada je u pitanju stambeni status, oko 72% mladih živi u kući/stanu koji je u vlasništvu roditelja. Kao podstanar, ali odvojeno od roditelja živi 10,6%. S druge strane, 7,8% mladih živi u vlastitoj stambenoj jedinici, dok 8,6% njih živi kao podstanar s roditeljima.

Tabela 9. Stambeni status mladih

Kao podstanar s roditeljima/starateljima	8,6%
Kao podstanar, ali odvojeno od roditelja/staratelja	10,6%
Ne želi odgovoriti	0,3%
Nešto drugo	0,5%
U stanu/kući koji je Vaše vlasništvo (ili vlasništvo supruga/e)	7,8%
U stanu/kući u vlasništvu Vaših roditelja (ili roditelja supruga/e)	72,2%

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

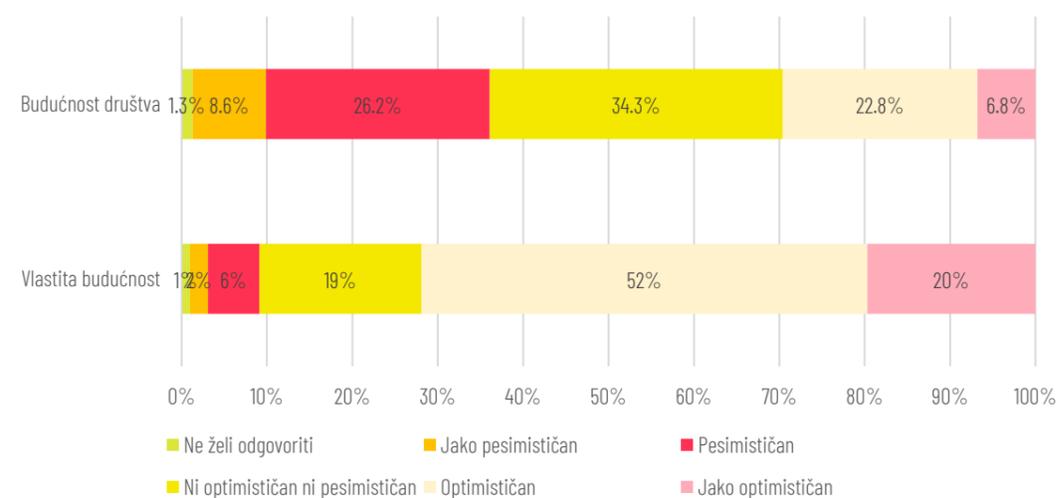
Zadovoljstvo mladih

Percepcija budućnosti društva u cjelini je podijeljena. Oko 34% mladih je u manjoj ili većoj mjeri pesimistično kada je u pitanju budućnost društva. Za razliku od njih, oko 29% mladih je optimistično ili jako optimistično.

S druge strane, percepcija o vlastitoj budućnosti je uglavnom pozitivna. Naime, 52% mladih je optimistično, dok je 20% jako optimistično po pitanju vlastite budućnosti.

Grafik 25. Optimizam mladih u Novom Sarajevu

Kada je u pitanju budućnost, da li ste više optimistični ili pesimistični?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

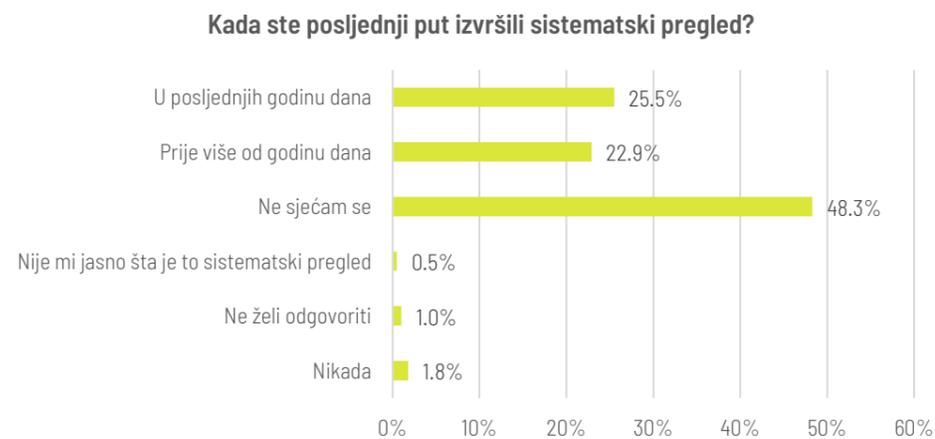
Zdravstvena zaštita

ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Sistematski pregled

Prema analizi rezultata, 25,5% mladih iz Novog Sarajeva je obavilo sistematski pregled u posljednjih godinu dana. Oni koji se ne sjećaju kada su obavili sistematski pregled posljednji put čine gotovo polovinu, tj. 48,3% mladih. Osobe koje nikada nisu obavile sistematski pregled čine 1,8% populacije mladih Novog Sarajeva.

Grafik 26. Sistematski pregled

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Najčešći razlog zbog kojeg mlade osobe obavljaju sistematski pregled jesu vozačka dozvola i zaposlenje, tj. 56,5%. Drugi značajan razlog je za potrebe sportskih takmičenja (16,9%), a treću skupinu čini 12,4% mladih koji su pregled obavili samoinicijativno.

Ginekološki pregled

Prema rezultatima istraživanja, 36% mladih djevojaka u Novom Sarajevu nikada nije uradilo ginekološki pregled, dok 19,3% nije željelo da odgovori na ovo pitanje.

Najčešće godine kada urade prvi ginekološki pregled je između 17 i 19.

U prethodnoj godini 14,3% djevojaka je uradilo najmanje jedan ginekološki pregled. Nijedan pregled u posljednjih godinu

dana nije uradilo 6,8% djevojaka, dok je postotak onih koje su uradile dva pregleda 10,6%.

Zdravstveno osiguranje

Najviše mladih je osigurano preko roditelja, odnosno 43%.

Važno je napomenuti da je dobar dio ispitanih i dalje u procesu učenja i studiranja te živi kod roditelja. Više od jedne petine mladih, tačnije 28,1%, osigurano je od poslodavca, dok biro za zapošljavanje osigurava 4,4% mladih.

Grafik 27. Zdravstveno osiguranje

Vrsta zdravstvenog osiguranja koje posjedujete

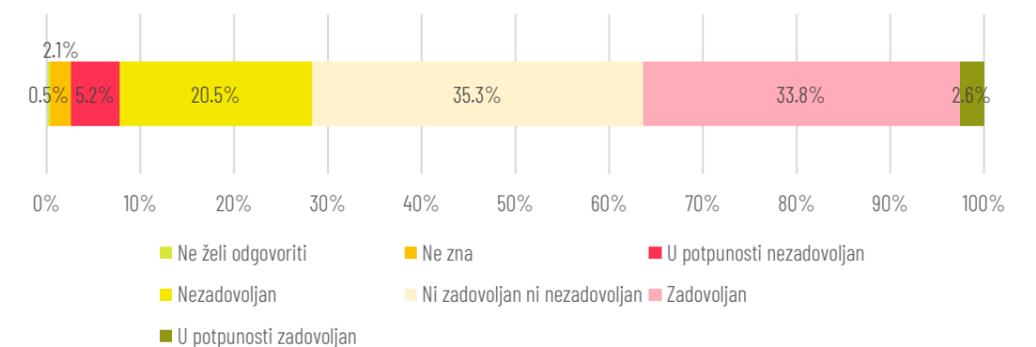
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Zdravstvene usluge

Zadovoljstvo ili potpuno zadovoljstvo uslugama koje pruža dom zdravlja iskazalo je 36,4% mladih u Novom Sarajevu. Više od trećine je bilo neutralnih, odnosno 35,3%.

Grafik 28. Zadovoljstvo uslugama doma zdravlja

U kojoj mjeri ste zadovoljni uslugama koje pruža dom zdravlja u Vašoj općini/gradu?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Mladi u Novom Sarajevu većinom ne znaju da li postoje specifične zdravstvene usluge namijenjene isključivo mladima, a takvih je 76,6%, dok je samo 2,9% mladih koristilo navedene usluge. Njih 18,2% je upoznato s ovim uslugama, ali ih nije koristilo.

Intimni odnosi

Prema analizi, 47% mladih u Novom Sarajevu je seksualno aktivno. Od onih koji su se izjasnili da su aktivni, muškarci čine 65,7%, dok žene čine 34,3%. Od ukupnog broja onih koji su pozitivno odgovorili na ovo pitanje, intimne odnose s jednom osobom imalo je 58,1% mladih, a s dvije ili više osoba 35,4% mladih.

Konzumiranje duhana i alkohola

Više od 20 cigareta dnevno konzumira 8,8% mladih u Novom Sarajevu. Postotak onih koji konzumiraju do 10 cigareta iznosi 8,6%, a onih do 20 cigareta 16,1%. Mladih koji su se izjasnili da ne konzumiraju cigarete ima 57,9%.

Konzumiranje alkohola 2-3 puta u posljednjih mjesec dana iskazalo je 19,5% mladih. Gotovo polovina mladih je iskazala da nikako ne konzumira alkohol, odnosno 49,6%. Postotak mladih koji ne konzumiraju opojne droge je daleko veći i iznosi 91,4%. Broj onih koji su konzumirali droge do pet puta u posljednjih mjesec dana iznosi 0,5%.

Više od polovine mladih ne konzumira nargilu, odnosno njih 57,1%, dok postotak onih koji je konzumiraju više puta sedmično iznosi 17,7%.

Bavljenje rekreativnim aktivnostima

Kada su u pitanju sportske aktivnosti, više od trećine mladih se ne bavi nikako rekreativnim aktivnostima, odnosno 33,8%. S druge strane, postotak onih koji se bave sportskim aktivnostima 2-3 puta sedmično je 32,7%. Svaki dan se sportskim aktivnostima bavi 15,6% mladih.

Najdominantnije vrste sporta kojima se mladi bave su ekipni (nogomet, odbojka, košarka), treniranje u teretani te fitnes (pilates, joga, aerobik, ples).

Ishrana

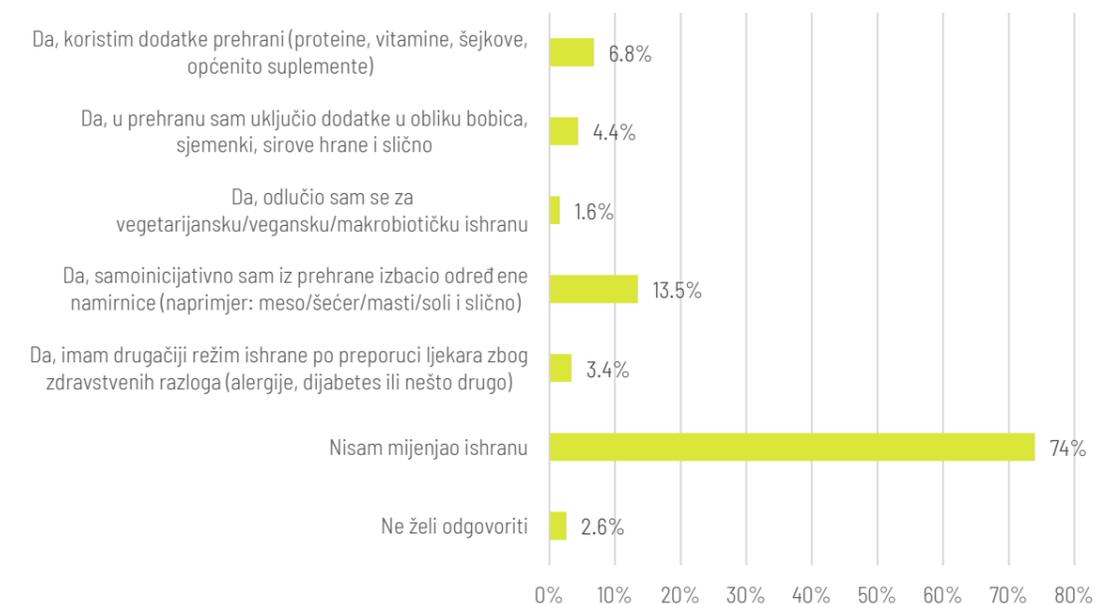
Preciznih podataka o zastupljenosti gojaznosti kod populacije mladih u BiH nema, ali prema podacima CIA-e iz 2016.

godine navodi se kako je 17,9% odraslih u BiH pretilo. Odrasli u ovom slučaju predstavljaju sve osobe starije od 20 godina. Različite organizacije koje se bave mjerenjima ovih zdravstvenih pokazatelja imaju upozoravajuće procjene za pojavu gojaznosti u BiH u budućnosti kod svih dobnih skupina te ukazuju na to da se ovim pitanjem treba ozbiljno baviti.

Kada govorimo o mladima u Novom Sarajevu, oko 30% mladih je u referentnih godinu dana na neki način promijenilo svoju ishranu. Najviše (oko 13%) ih je samoinicijativno iz prehrane izbacilo određene namirnice (naprimjer: meso, šećer, masti, soli i slično). Oko 7% je ishranu promijenilo na način da koristi određene dodatke prehrani (proteine, vitamine, šejkove, općenito suplemente), oko 4% njih je u prehranu uključilo dodatke u obliku bobica, sjemenki, sirove hrane i slično. Oko 2% mladih ima drugačiju prehranu zbog određenih zdravstvenih stanja poput dijabetesa, alergija i drugih.

Grafik 29. Promjena ishrane

Da li ste u posljednjih godinu dana promijenili svoju ishranu na neki od sljedećih načina:

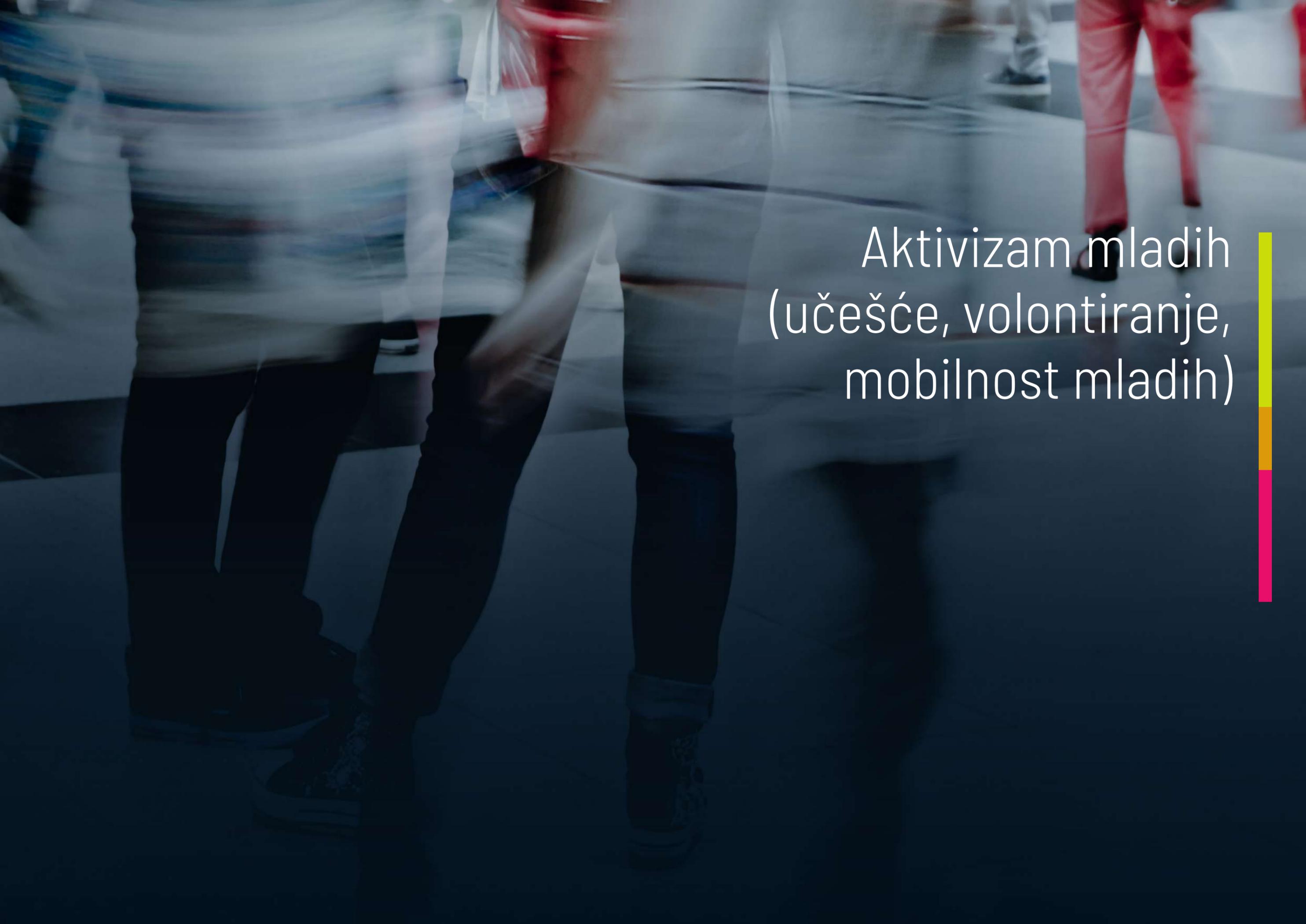

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Usluge psihologa

Usluge psihologa u Novom Sarajevu je koristilo 20,3% mladih.

Kao razlog nekorištenja usluga psihologa 87,6% mladih navelo je da ne postoji potreba za tim. S druge strane, 6,1% mladih se osjećalo neprijatno potražiti psihološku pomoć. Od onih koji su koristili usluge psihologa, 52,6% mladih izjasnilo se da su im ove usluge koristile, dok se 25,6% njih nije složilo s tim da je razgovor s psihologom bio koristan. Ostatak mladih nije mogao ocijeniti jesu li im ove usluge bile korisne ili ne.

A blurred, low-angle photograph of a crowd of people walking on a paved surface. The image is dark and has a blue tint. The text is overlaid on the right side. A vertical bar with yellow, orange, and pink segments is on the far right.

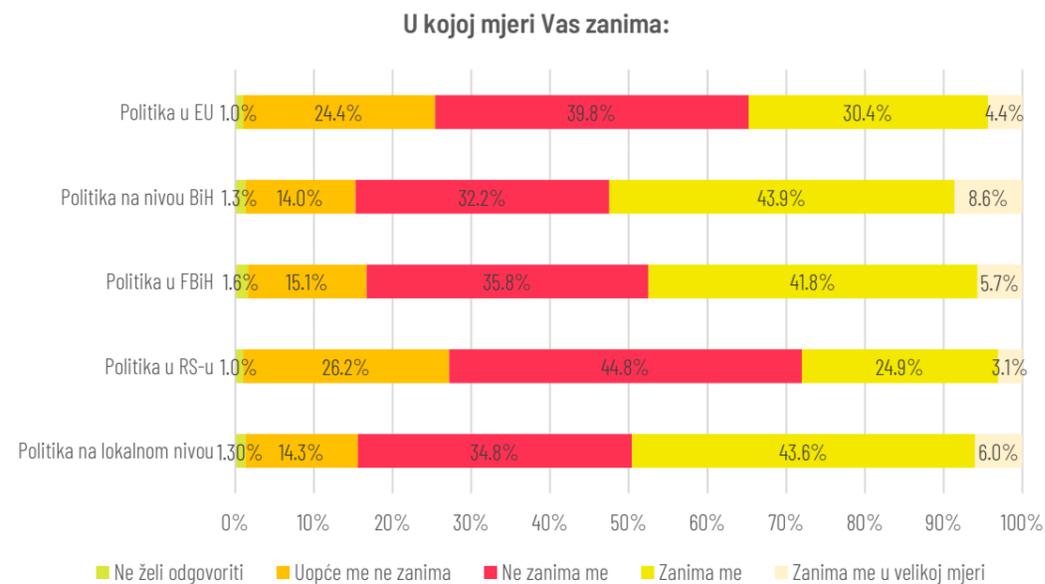
Aktivizam mladih
(učesće, volontiranje,
mobilnost mladih)

AKTIVIZAM MLADIH (učesće, volontiranje, mobilnost mladih)

Zainteresiranost za politiku

Mladi u Novom Sarajevu su iskazali najviše interesa za politiku na nivou BiH (52,5%), politiku na lokalnom nivou (49,6%) i politiku u FBiH (47,5%). Mlade u Novom Sarajevu najmanje zanima politika u Republici Srpskoj.

Grafik 30. Zanimanje za politiku

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

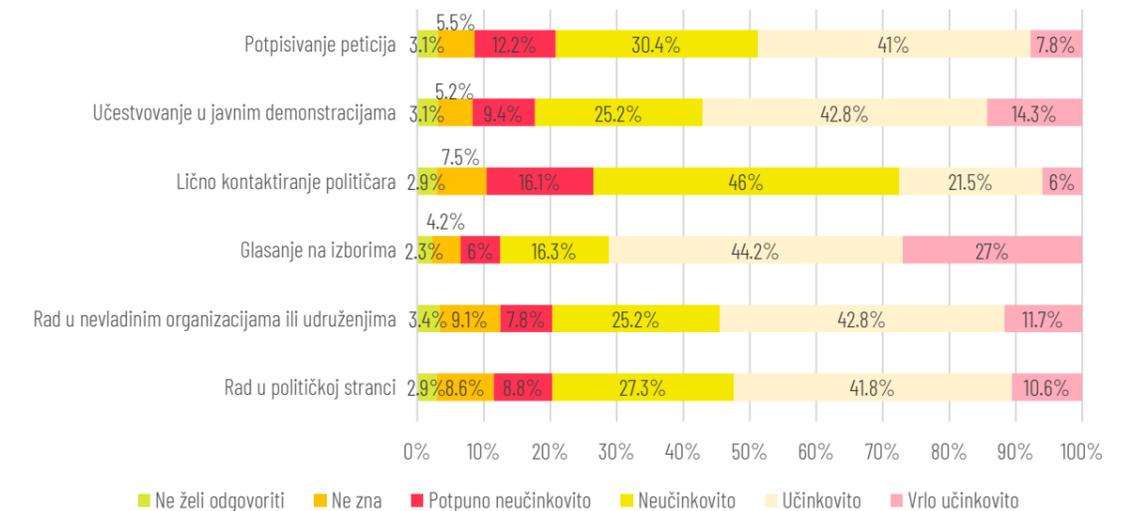
Promjene u društvu

Kao vid promjene u društvu mladi u Novom Sarajevu vide najveću korist u glasanju na izborima (71,2%), učestvovanju u demonstracijama (56,5%) te djelovanju u nevladinim organizacijama (54,5%).

Lično kontaktiranje političara smatra se, prema mišljenju mladih u Novom Sarajevu, najmanje učinkovitim (27,5%).

Grafik 31. Utjecaj pojedinca na promjene u društvu

Postoji više načina na koje pojedinac može utjecati na promjene u društvu. Molim Vas da ocijenite koliko je, prema Vašem mišljenju, učinkovit svaki od njih

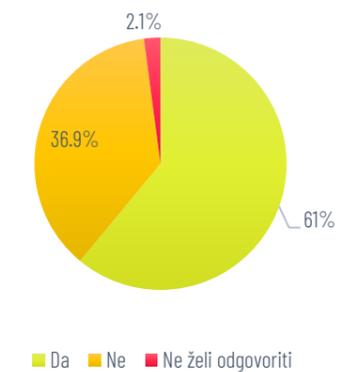

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Izlaznost mladih na posljednjim izborima u BiH, prema podacima CIK-a,8 pokazuje postotak od 51,45%. Prema rezultatima odgovora, izlaznost mladih na izbore u Novom Sarajevu iznosila je 61%.

Grafik 32. Izlaznost na prethodne izbore

Jeste li glasali na prošlim izborima?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

8 CIK BiH (2019). Izborni pokazatelj 2018. godina. Dostupno na: https://www.izbori.ba/Documents/2019/11/Izborni_pokazatelj_2018.pdf, pristupljeno: 19. 7. 2021.

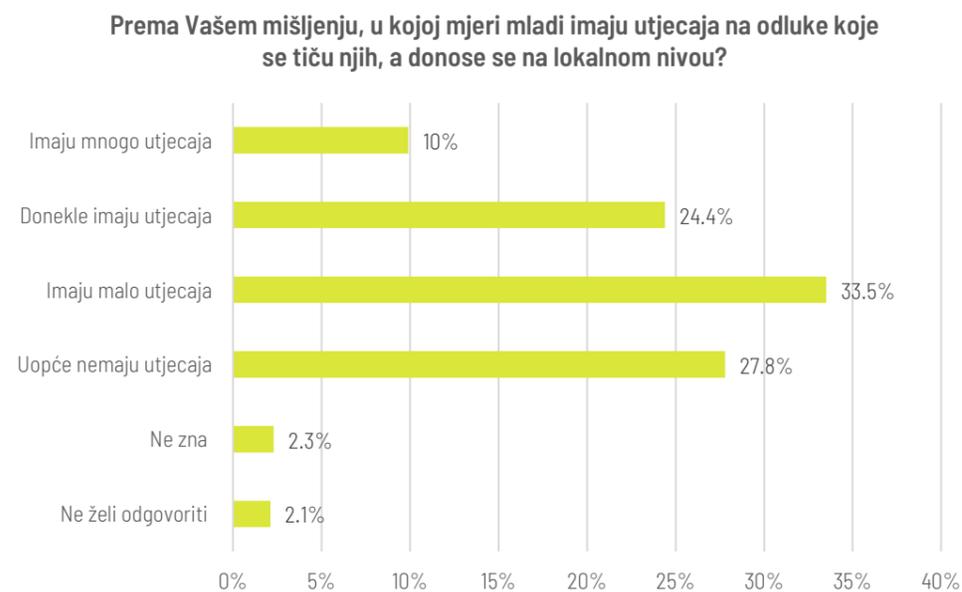
Kada govorimo o spolnoj strukturi mladih koji izlaze na izbore, mala je razlika između muškaraca i žena. Naime, postotak muškaraca koji su glasali iznosi 67%, a žena 52,8%.

Ako bi izbori bili naredne sedmice, 64,7% mladih iz Novog Sarajeva bi izašlo na izbore, što je veći postotak od onog koji se odnosi na prethodne izbore.

Prema analizi odgovora, 14,7% mladih nije glasalo jer smatra da glasanjem neće ništa promijeniti.

Više od polovine mladih u Novom Sarajevu, odnosno 61,3%, smatra da mladi imaju malo utjecaja ili da uopće nemaju utjecaja na donošenje odluka. S druge strane, 34,4% njih smatra da mladi donekle ili mnogo imaju utjecaja na donošenje odluka na lokalnom nivou.

Grafik 33. Utjecaj mladih na donošenje odluka

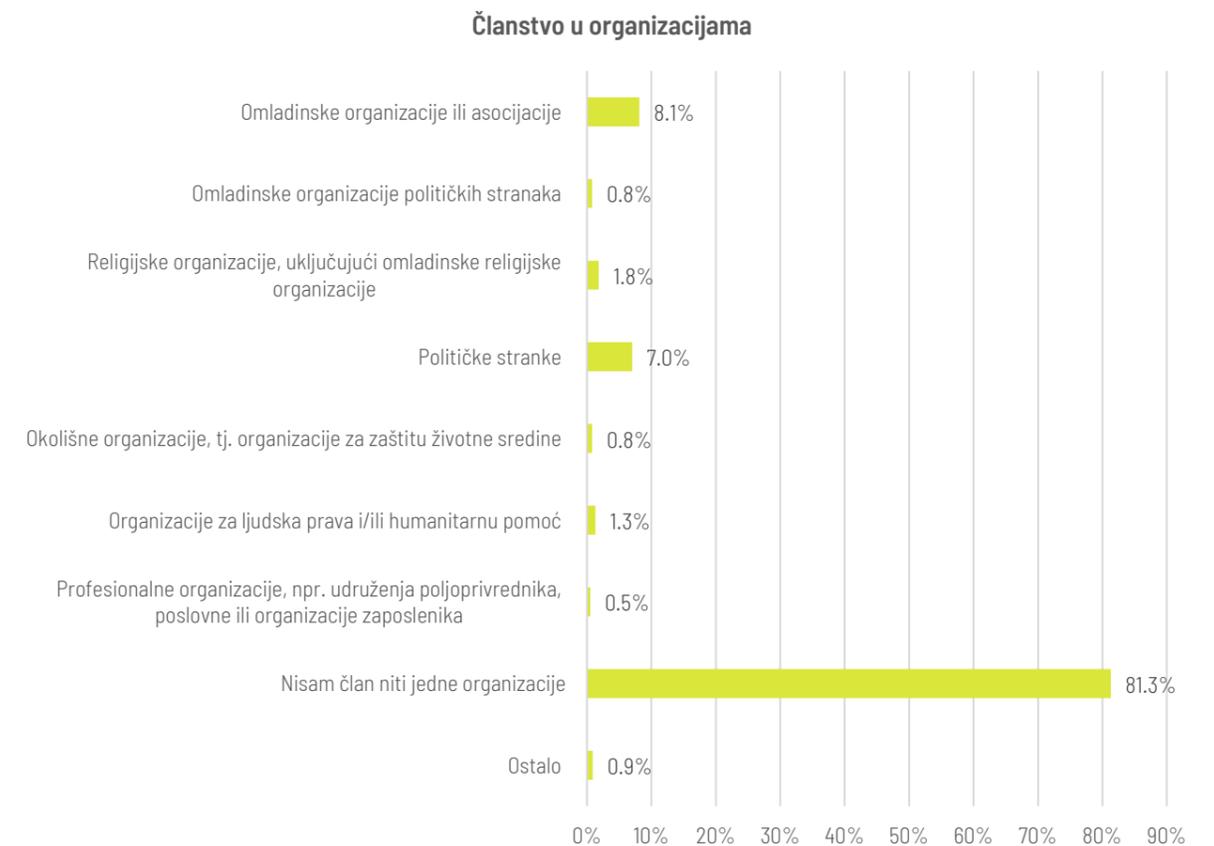
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Organiziranost mladih

Oko 81% mladih u Novom Sarajevu nisu članovi niti jedne organizacije.

Značajan postotak mladih ima članstva u omladinskim organizacijama i asocijacijama, tj. 8,3%, dok je članstvo u političkim organizacijama iskazalo tek 7% mladih. Kako većina mladih nisu članovi niti jedne organizacije, tako i manji postotak mladih učestvuje u radu ili aktivnostima organizacija.

Grafik 34. Članstvo u organizacijama

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

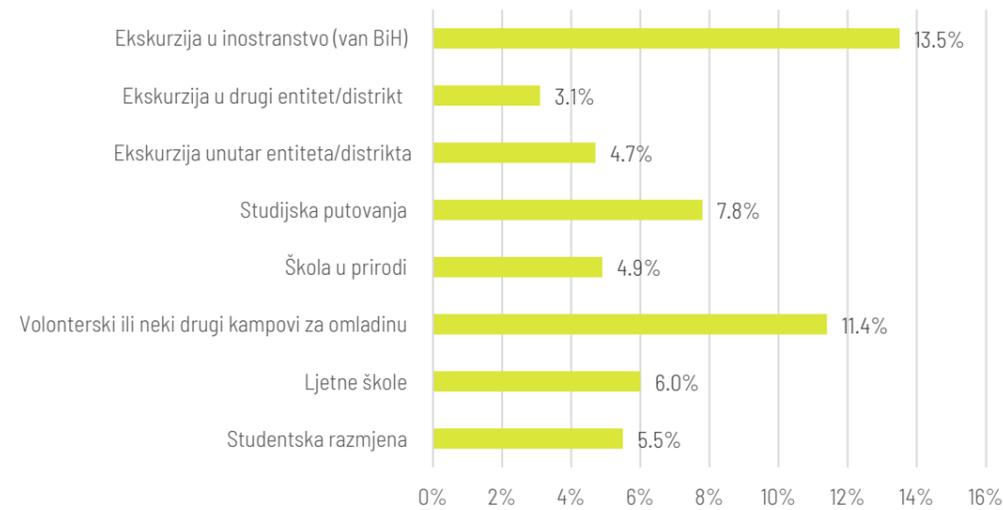
Mobilnost

U posljednje dvije godine 54,3% mladih iz Novog Sarajeva je putovalo u druge gradove u BiH. Najposjećeniji gradovi su Mostar, Tuzla, Banja Luka, Zenica i Konjic.

Na ekskurzijama u inostranstvo učestvovalo je 13,5% mladih iz Novog Sarajeva. Dalje, na volonterskim ili drugim kampovima za mlade učestvovalo je 11,4% mladih, a na studijskim putovanjima mladih 7,8% mladih iz Novog Sarajeva.

Grafik 35. Učestvovanje u programima

Jeste li u posljednje tri godine učestvovali u nekim od sljedećih programa?

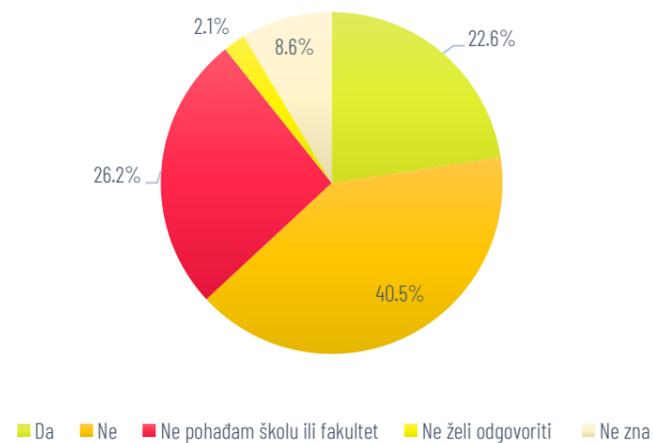

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Više od trećine mladih u Novom Sarajevu, odnosno 40,5%, izjasnilo se da na njihovim fakultetima/školama ne postoji neka vrsta organiziranog volonterskog rada s djelovanjem unutar ili van škole/fakulteta. S druge strane, 22,6% mladih se izjasnilo da postoji volonterski rad. Važno je istaći da se 26,2% mladih izjasnilo da nije više u procesu obrazovanja.

Grafik 36. Mogućnost volonterskog rada

Postoji li u okviru Vaše škole/fakulteta neka vrsta organiziranog volonterskog rada s djelovanjem unutar ili van škole/fakulteta?

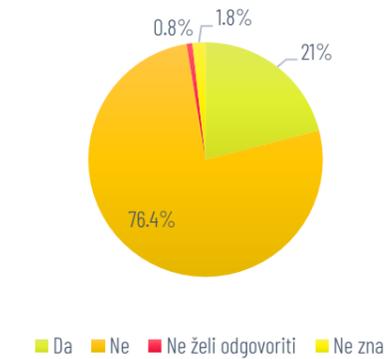

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Uključenost mladih u Novom Sarajevu u volonterske aktivnosti dostiglo je postotak od 21%, dok 76,4% mladih nije bilo uključeno u organiziranu volontersku aktivnost u prethodnoj godini dana.

Grafik 37. Volonterske aktivnosti

Da li ste u posljednjih godinu dana bili uključeni u bilo koju organiziranu volontersku aktivnost?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

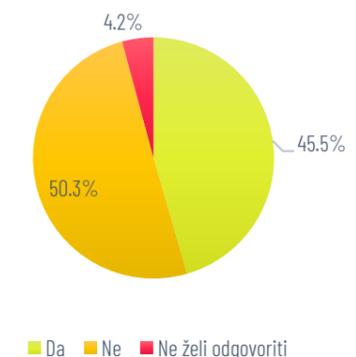
Putovanja u inostranstvo

Kada je riječ o putovanjima u inostranstvo, 45,5% mladih izjavljuje da je putovalo u inostranstvo u posljednje dvije godine. Istovremeno, više od polovine (50,3%) mladih izjavljuje da nije putovalo, a jedan od razloga je svakako i pandemija COVID-19 i ograničenja država za ulazak i turističke posjete.

Uprkos pandemiji COVID-19 i ograničenjima donesenim u svrhu suzbijanja širenja virusa tokom 2020. i 2021. godine, mladi izjavljuju da su najviše posjećivali Hrvatsku, Njemačku, Austriju, Tursku te Crnu Goru, a najistaknutiji razlozi putovanja su turizam i posjeta rodbini.

Grafik 38. Putovanje u inostranstvo

Jeste li putovali u inostranstvo u posljednje dvije godine?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

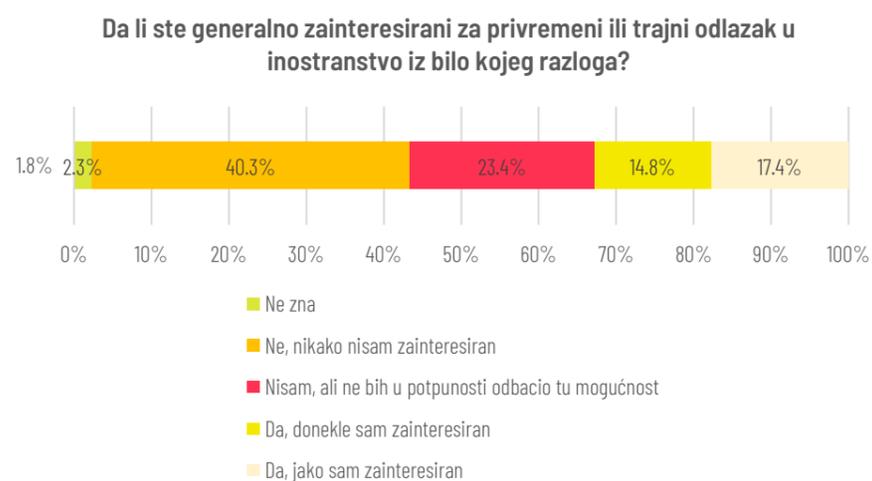
Destinacije koje su u inostranstvu najviše posjećivali mladi iz Novog Sarajeva su: Hrvatska, Njemačka, Srbija te Crna Gora.

Više od polovine mladih kao razlog putovanja navelo je turizam.

Odlazak iz države

Manje od trećine mladih iz Novog Sarajeva je donekle zainteresirano i jako zainteresirano za odlazak iz države (32,2%). S druge strane, 40,3% mladih nije nikako zainteresirano za odlazak iz BiH.

Grafik 39. Zainteresiranost za odlazak iz države

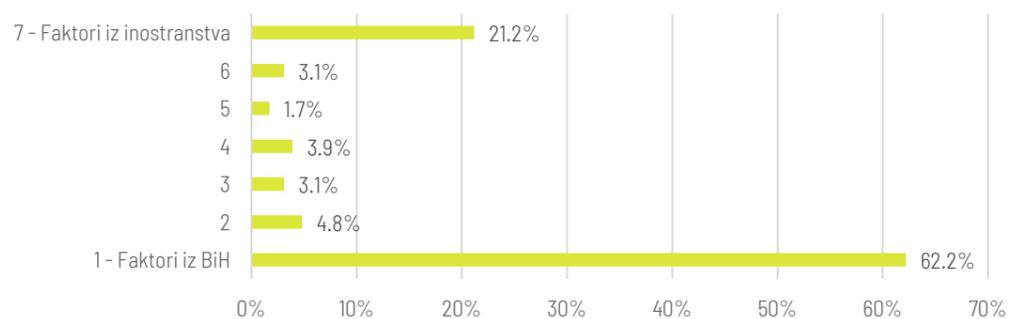

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Za 62,2% mladih iz Novog Sarajeva faktori koji utječu na odlazak u inostranstvo jesu faktori iz BiH. S druge strane, faktori iz inostranstva utječu na odlazak za 21,2% mladih.

Grafik 40. Faktori odlaska

Šta više utječe na Vaše razmatranje odlaska u inostranstvo? Da li su to više faktori iz BiH ili faktori iz inostranstva? [Na moje razmatranje o odlasku u inostranstvo, najviše utječu:]

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kada govorimo o razlozima zbog kojih je ovoliko mladih spremno napustiti domove, najčešći su razlozi vezani za lošu ekonomsku situaciju (nezaposlenost i niske plate) i općenito finansijske faktore. Sljedeći po učestalosti su razlozi vezani za obrazovanje i zdravlje, a značajan je i udio odgovora koji se odnose na korupciju, nepotizam, kriminal i općenito lošu i besperspektivnu situaciju u BiH, kako je mladi vide.

Kada su zamoljeni da napišu tri razloga zbog kojih bi napustili BiH, mladi su uglavnom pisali sljedeće:

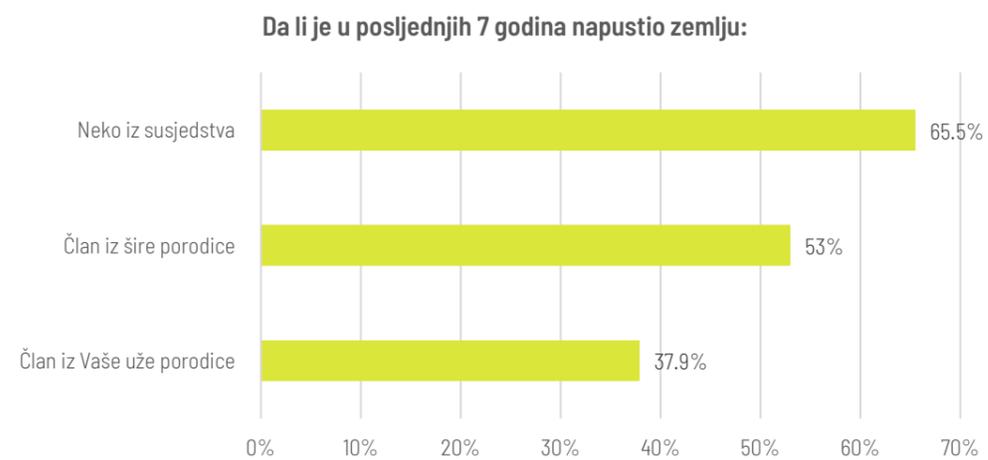
- ako nađem prihvatljiv posao, bolje osiguranje, želim bolje uslove za život;	- perspektiva, samostalnost;
- bolji standardi, bolji život za djecu, edukacija;	- složenost države, više mogućnosti;
- ekonomija, korupcija, kriminal;	- veća prava;
- nacionalizam, nastavak školovanja, nepotizam;	- više mogućnosti za moje zvanje, priroda;
- nezaposlenost, novac, obrazovanje;	- kvalitet života, loša politika;
- politička situacija, putovanja, sigurnost;	- zaposlenje, veći izvor prihoda, uslovi za život;
- stanje u državi, uređeni zakoni, uslovi života;	- skupi uslovi za život, odlazak mladih, štele, korupcija;
- zdravlje, demokratija, porodica;	- bolji životni standard, porodica.
- karijera, iskustvo, mala plata;	

Iz odgovora mladih zapaža se često korištenje riječi „sistem“, „standard“, „sigurnost“ i „porodica“ te „budućnost“ i „život“. Očigledno je da mladi žele živjeti u zemlji u kojoj postoji uređen sistem, koji je svojevrсна garancija sigurnog okruženja u kojem se mladi ne boje zasnivati porodice.

Odlazak stanovništva, a posebno mladih i radno sposobnih stanovnika, gorući je problem za bh. društvo u cjelini, koji već pokazuje široku lepezu negativnih pojava u skoro svim sferama življenja u BiH. Pretpostavlja se da će se trend iseljavanja stanovništva nastaviti i u narednim godinama, i to pojačanim intenzitetom zbog olakšavanja procedura za imigraciju u druge zemlje te zbog potrebe razvijenih evropskih zemalja za radnom snagom.

Prema analizi, 37,9% mladih je svjedočilo u posljednjih sedam godina kako im neko iz uže porodice napušta zemlju. S druge strane, 65,5% mladih je svjedočilo kako im neko iz susjedstva napušta zemlju.

Grafik 41. Napuštanje zemlje

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Informiranje mladih

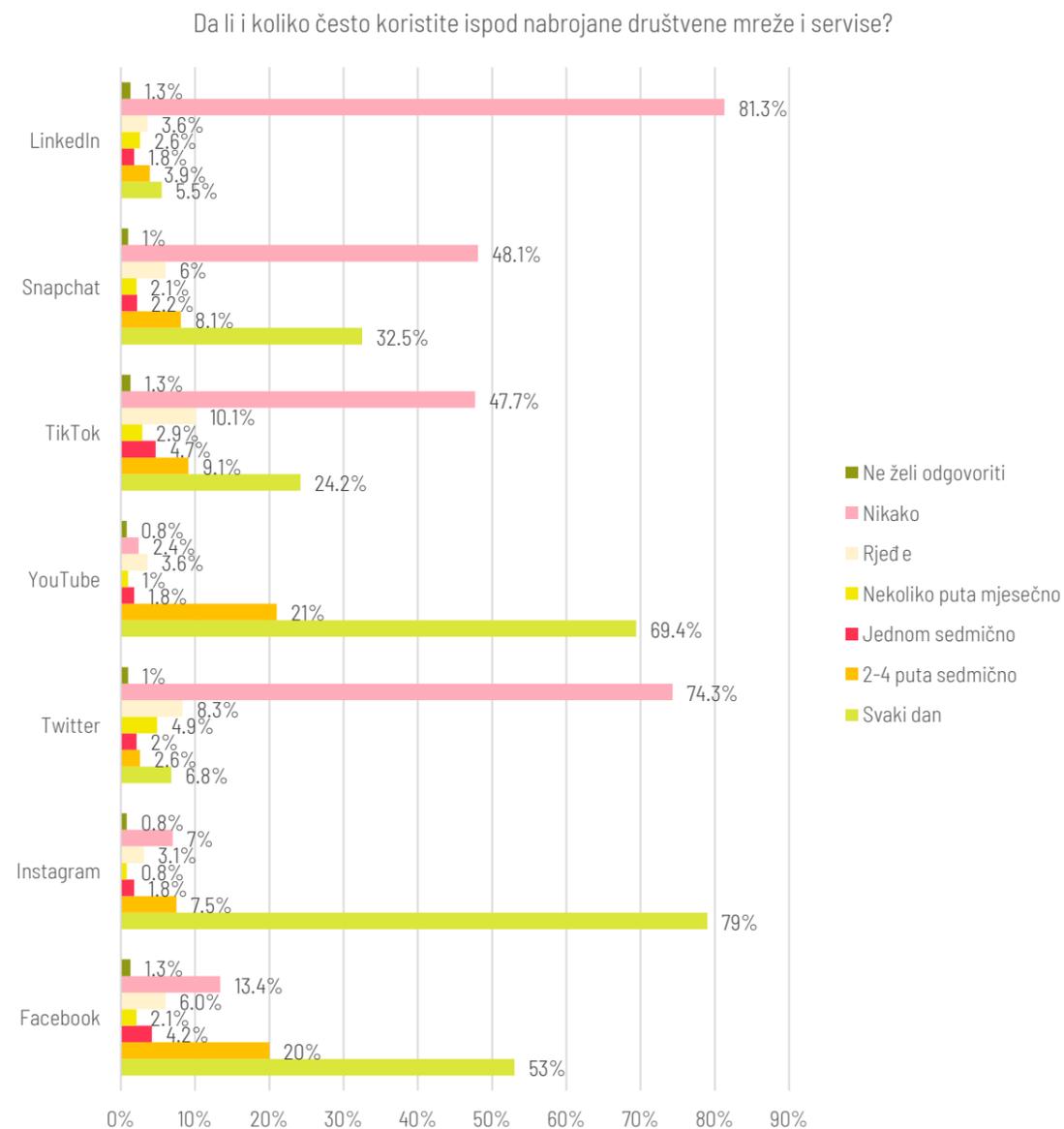
INFORMIRANJE MLADIH

Svaki dan 82,3% mladih u Novom Sarajevu pristupa internetu, dok onih koji ne koriste internet nikako ima 0,8%.

Najčešći način pristupanja internetu za 91,4% mladih je putem telefona.

Najzastupljenije društvene mreže koje mladi u Novom Sarajevu koriste svaki dan jesu Instagram sa 79%, YouTube sa 69,4% te Facebook s 53%. Najmanju popularnost ima LinkedIn, koji 89,1% mladih ne koristi nikako.

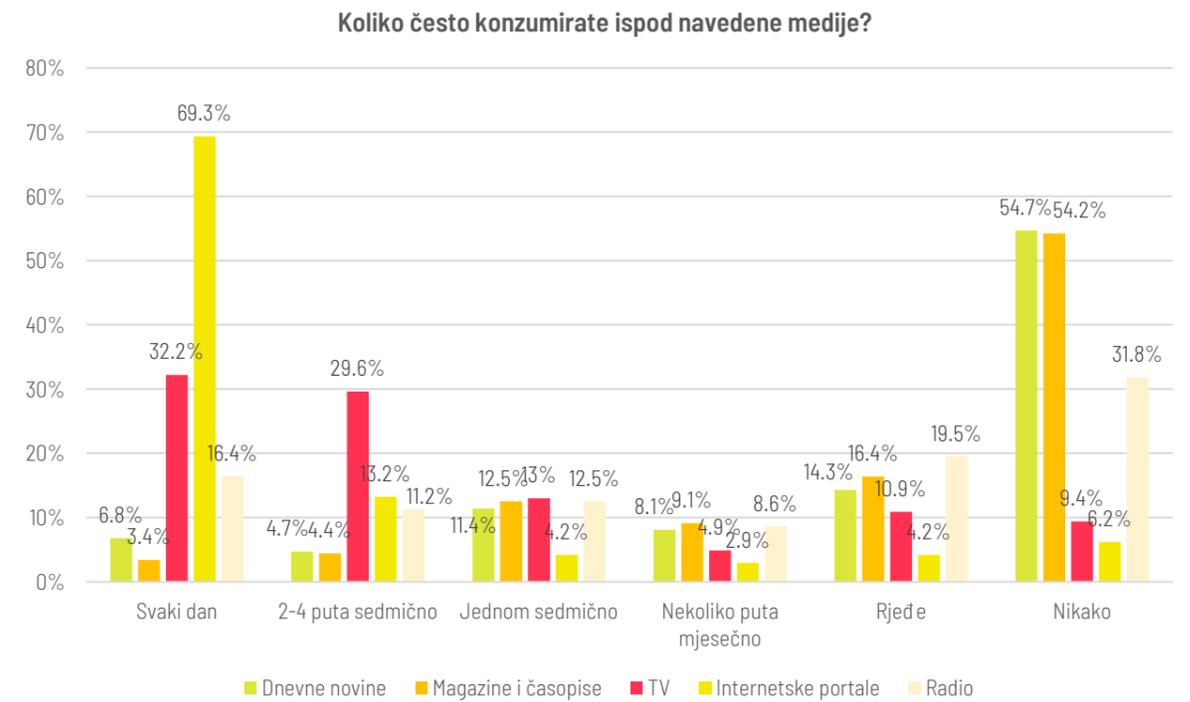
Grafik 42. Korištenje društvenih mreža

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Kada je riječ o dnevnoj informiranosti, mlade osobe najčešće pristupaju informacijama putem internetskih portala, odnosno njih 69,3%. Dnevne novine nikako ne koristi 54,7% mladih, dok časopise i magazine ne koristi 54,2% mladih u Novom Sarajevu.

Grafik 43. Informiranost

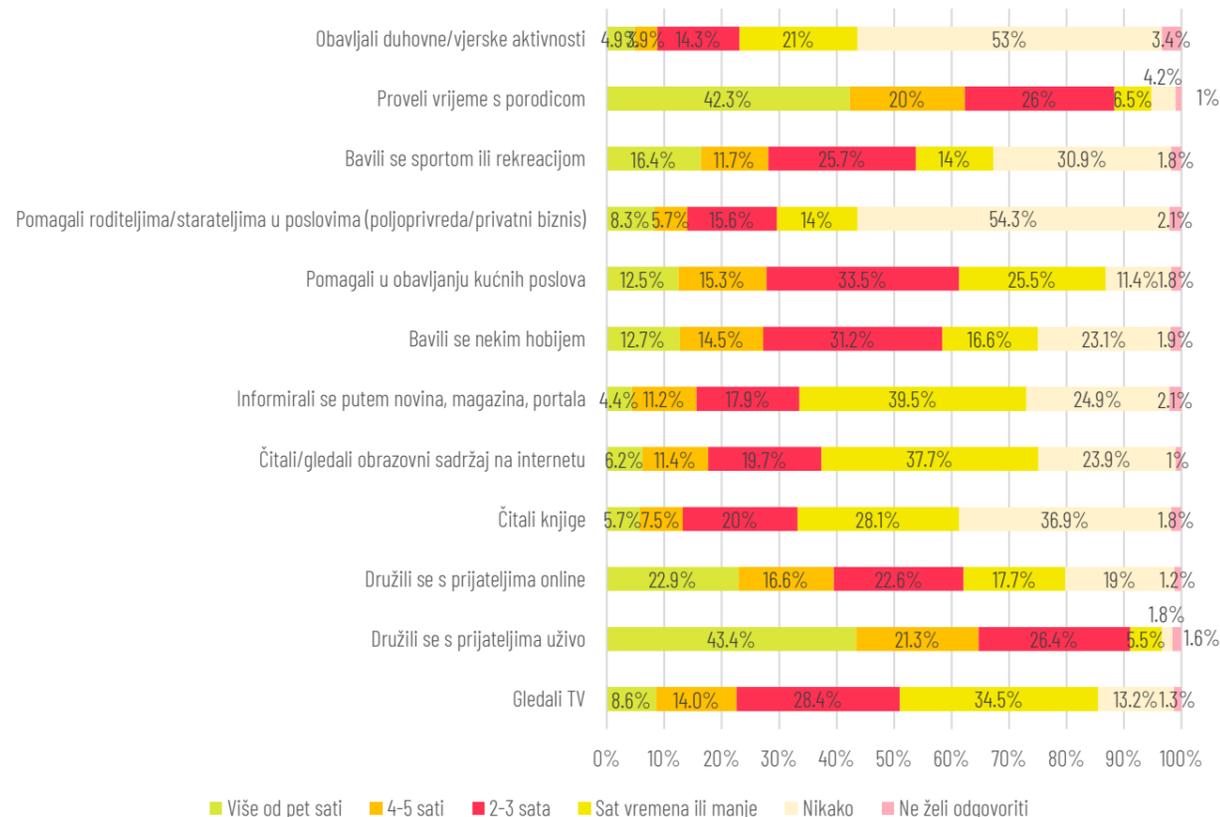
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

SLOBODNO VRIJEME

Slobodno vrijeme mladi najviše provode s prijateljima uživo (43,4%) te druženju s porodicom (42,3%). Kada je riječ o odgovorima vezanim za ono što mladi nikako nisu radili, najdominantniji je pomaganje roditeljima u poslovima (54,3%) te obavljanje duhovnih aktivnosti (53%).

Grafik 44. Slobodno vrijeme

Prisjetite se u posljednjih sedam dana koliko sati DNEVNO STE u prosjeku:

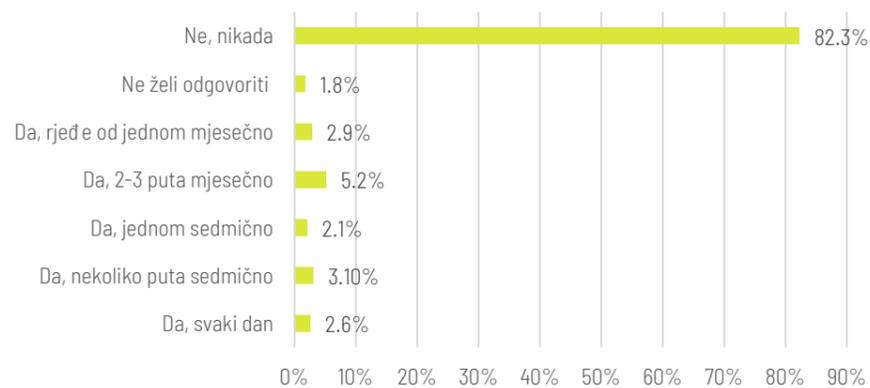

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Oko 82% mladih u Novom Sarajevu ne igra nikada igre na sreću. Drugi značajan postotak je onih koji igraju 2-3 puta mjesečno igre na sreću, odnosno 5,2%. Svakodnevno igre na sreću igra 2,6% mladih.

Grafik 45. Igre na sreću

Da li i koliko često igrate igre na sreću (klađenje, lutrija i sl.)?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

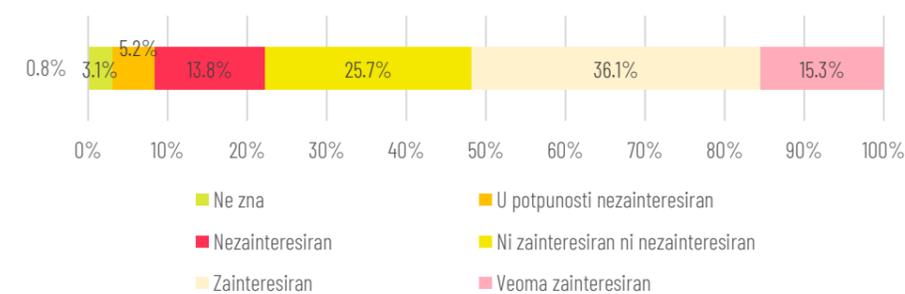
KULTURA I SPORT

Više od polovine mladih u Novom Sarajevu je zainteresirano ili veoma zainteresirano za kulturu i umjetnost, tj. njih 51,4%. Niti zainteresiranih niti nezainteresiranih ima 25,7%.

Većina mladih se izjasnila, ne uzimajući u obzir pandemiju COVID-19, da rijetko imaju priliku prisustvovati kulturnim dešavanjima i aktivnostima, odnosno njih 45,7%, dok onih koji često imaju priliku prisustvovati ovim dešavanjima ima 24,2%.

Grafik 46. Interes za kulturu i umjetnost

Koliko ste zainteresirani za kulturu i umjetnost?

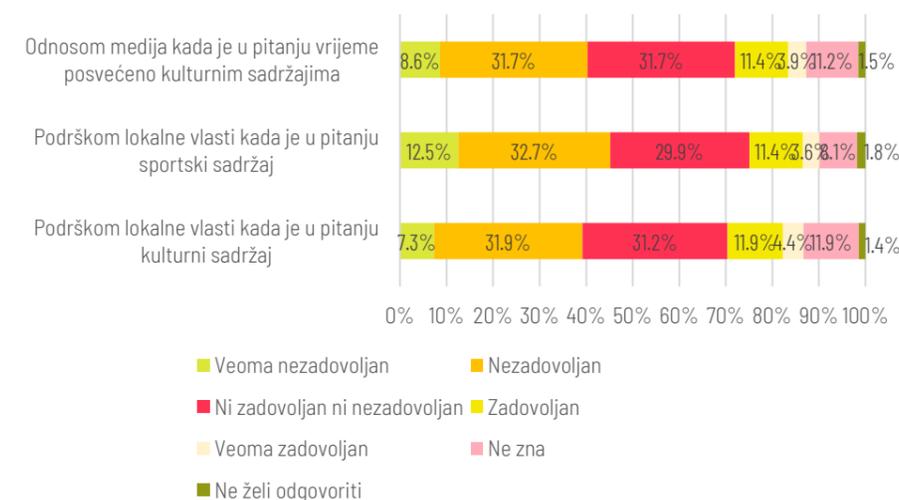

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Zadovoljstvo mladih podrškom vlasti i medija prema kulturnim i sportskim sadržajima kreće se između neutralnih i pozitivnih stavova. Veoma zadovoljnih i zadovoljnih mladih u odnosu na posvećenost medija prema kulturnim sadržajima ima 15,3%. Podrška lokalne vlasti prema kulturnim sadržajima ocijenjena je pozitivnije od mladih u odnosu na podršku prema sportskim sadržajima. Naime, kada je u pitanju podrška prema sportu, zadovoljnih i veoma zadovoljnih mladih ima 15%, a kada govorimo o podršci kulturi, taj postotak iznosi 16,3%.

Grafik 47. Zadovoljstvo podrškom medija i lokalne vlasti prema kulturnim i sportskim sadržajima

U kojoj mjeri ste zadovoljni:

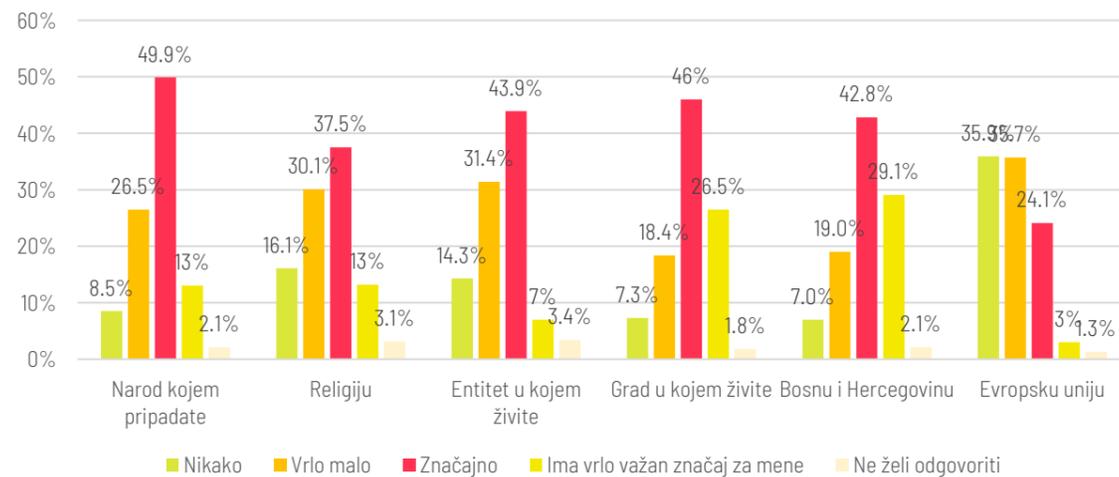
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

IDENTITET

Prema analizi, 49,9% mladih Novog Sarajeva značajno se osjeća vezanim za narod kojem pripada, 46% za grad u kojem živi, dok se 43,9% njih osjeća značajno vezanim za entitet u kojem žive. Nikakvu povezanost s EU ne osjeća 35,9% mladih u Novom Sarajevu.

Grafik 48. Osjećaj vezanosti

U kojoj mjeri se osjećate vezanim za:

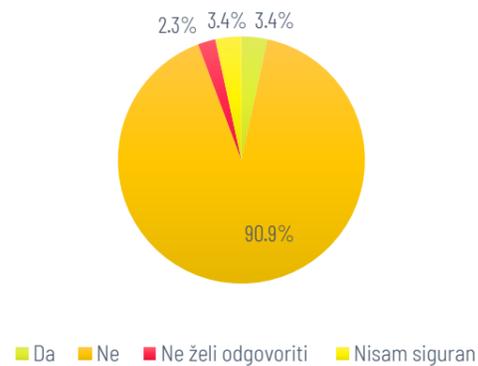
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Nacionalnost nije bitna prilikom odabira prijatelja za 90,9% mladih u Novom Sarajevu. S druge strane, za 3,4% njih nacionalnost je bitan kriterij za odabir prijatelja. Mladih koji nisu sigurni u nacionalnost kao kriterij za odabir prijatelja ima 3,4%.

Kada je u pitanju stupanje u brak s osobom druge nacionalnosti, 50,6% mladih je pozitivno odgovorilo na ovo pitanje. Onih koji nisu sigurni ima 24,9%, dok je onih koji ne bi stupili u brak s osobom druge nacionalnosti 18,7%.

Grafik 49. Kriteriji za odabir prijatelja

Jesu li Vam nacionalnost i religija bitan kriterij za odabir prijatelja?

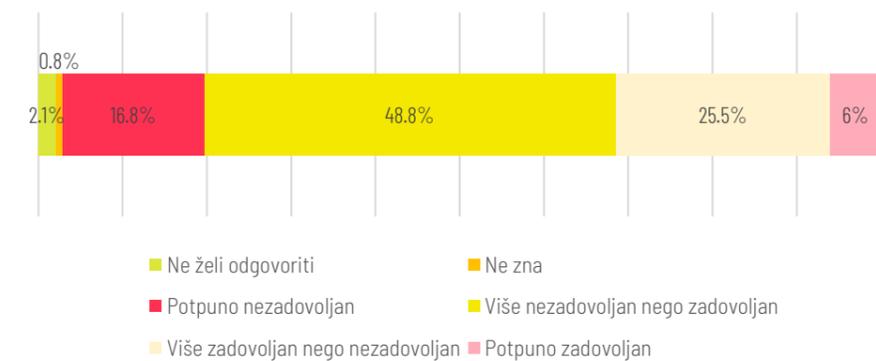
Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

SIGURNOST

Nezadovoljstvo sigurnosnom situacijom je veće od zadovoljstva kod mladih u općini Novo Sarajevo. Naime, potpuno nezadovoljnih sigurnosnom situacijom ima 16,8%, također onih koji su više nezadovoljni nego zadovoljni 48,8%, što je zbirno za ova dva odgovora gotovo dvije trećine mladih.

Grafik 50. Zadovoljstvo sigurnosnom situacijom

Koliko ste zadovoljni sigurnosnom situacijom u mjestu u kojem živite?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Različiti oblici nasilja i mladi

Mladi su kroz upitnik odgovarali na dvije forme pitanja o prisutnosti različitih oblika nasilja (nasilje u porodici, međuvršnjačko nasilje, nasilje na internetu, seksualno nasilje, nasilje na radnom mjestu, razbojništvo, nasilje od partnera/ice i nasilje od određene ekstremističke grupe).

U prvoj formi pitanja mladi su se trebali izjasniti o tome jesu li oni lično bili žrtva nekog od nabrojanih oblika nasilja, dok su u drugoj varijaciji istog pitanja trebali navesti poznaju li nekoga ko je bio žrtva nekog od navedenih oblika nasilja.

Rezultati ukazuju na dosljednost u tome da su mladi kod svakog oblika nasilja u značajno većem postotku navodili kako poznaju nekoga ko je bio žrtva nasilja nego što su navodili kako su oni lično bili žrtva nekog od oblika nasilja.

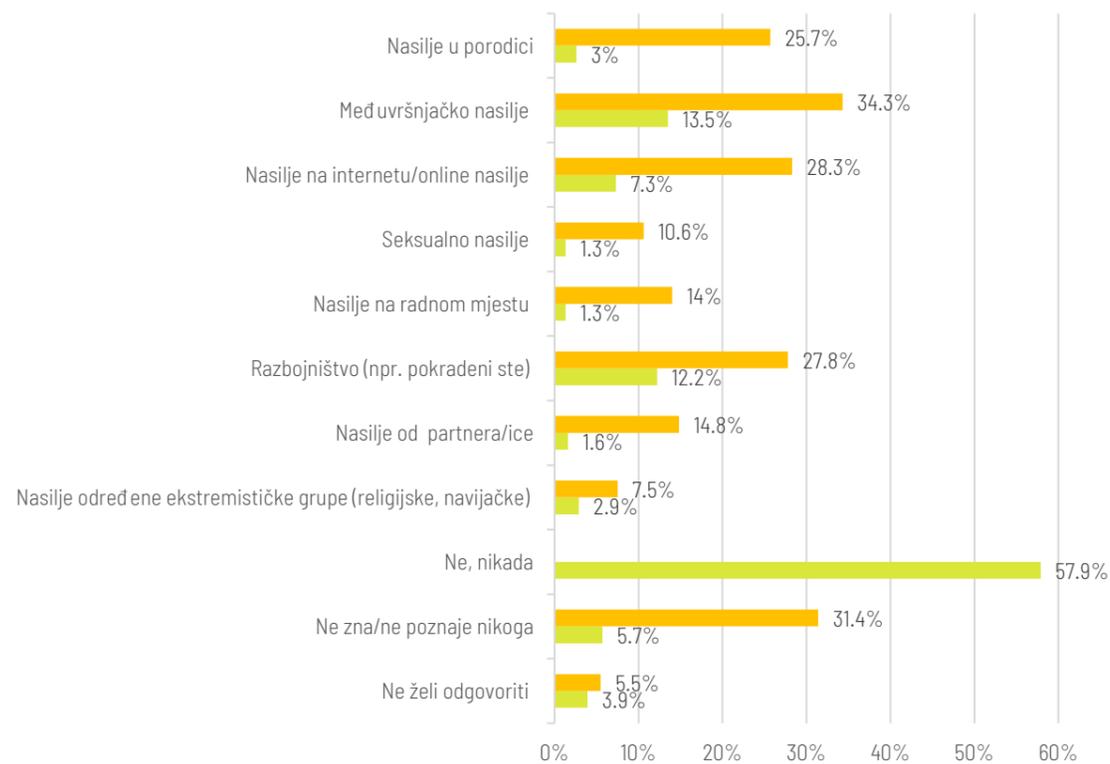
Ove razlike su posebno primjetne kod onih vrsta nasilja o kojima je generalno neugodnije govoriti, poput nasilja u porodici, nasilja na radnom mjestu ili seksualnog nasilja. Kod nekih drugih oblika nasilja, poput razbojništva ili nasilja od određene ekstremističke grupe, razlike nisu bile toliko izražene.

Većina mladih, odnosno njih 57,9%, ne smatra da su ikada bili žrtve nasilja, dok 31,4% mladih u Novom Sarajevu ne poznaje nikoga ko je bio žrtva jednog od navedenih oblika nasilja. Najdominantniji oblik nasilja kojem su mladi bili izloženi jeste međuvršnjačko nasilje s 13,5% i razbojništvo s 12,2%.

S druge strane, kada su u pitanju žrtve nasilja koje poznaju, međuvršnjačko nasilje je na prvom mjestu s 34,3%, zatim idu nasilje na internetu s 28,3%, razbojništvo s 27,8% i nasilje u porodici s 25,7%.

Grafik 51. Nasilje i mladi

Da li ste ikada bili žrtva nekog od navedenih oblika nasilja?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Psihičko nasilje

Tema psihičkog nasilja veoma je složena, i to iz više razloga. Ipak, najveći problem psihičkog nasilja jeste njegovo neprepoznavanje od žrtve, a često i od samog počinioaca. Otežavajuća okolnost za naše podneblje je i to što se neki oblici tradicionalnih ponašanja koji imaju naznake nasilja smatraju uobičajenim.

Pored toga, i psihičko nasilje, kao i svaki drugi oblik nasilja, u kontekstu zakonskih radnji potrebno je i dokazati, što je u slučajevima psihičkog nasilja dosta teško.

S druge strane, mnogobrojne studije dokazuju kako psihičko nasilje ostavlja daleko teže i dugotrajnije posljedice na zdravlje i kvalitet života žrtve nego što je to slučaj s drugim oblicima nasilja.

U širokom spektru ponašanja koja spadaju u kategoriju psihičkog nasilja nalazi se svaka primjena psihičke prinude na fizički ili psihički integritet druge osobe, svako postupanje koje može prouzrokovati psihičku bol, strah, osjećaj lične ugroženosti i povredu dostojanstva, zatim verbalni napadi, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrdnim imenima te drugi načini grubog uznemiravanja, uhođenje i svi drugi slični oblici uznemiravanja, kao što su pokušaj kontroliranja nečijeg ponašanja ili izolacija osobe od drugih ljudi. U psihičko nasilje spadaju i različiti oblici ekonomskog nasilja, poput finansijske kontrole, gdje nasilnik onemogućava žrtvi da upravlja vlastitim finansijama, oduzima joj novac ili zabranjuje rad.

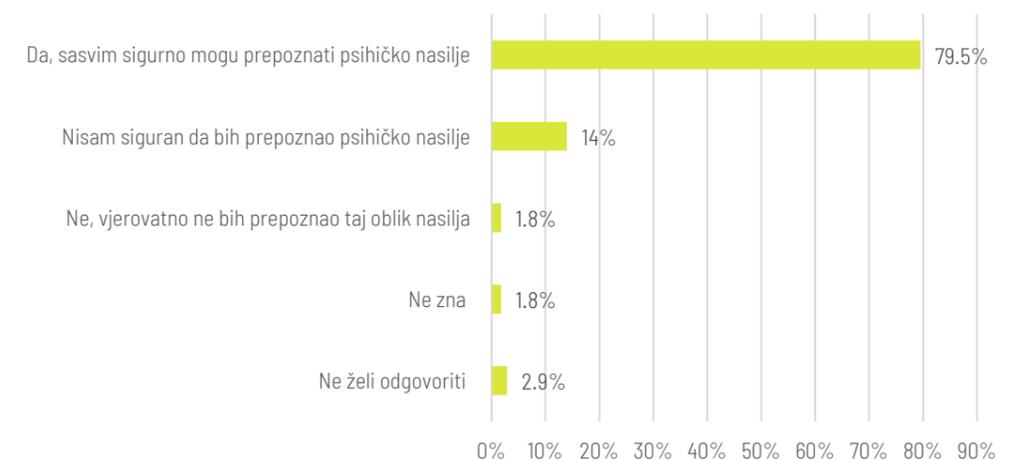
Većina slučajeva psihičkog nasilja događa se u krugu porodice i prijatelja, što dodatno otežava žrtvi da takvo nasilje prepozna i prizna te u konačnici na njega adekvatno reagira.

U vremenu kada je tolerancija na fizičko nasilje izuzetno niska, psihičko nasilje je sve učestalije te se često naziva i batinama 21. vijeka. Djeca, mladi i žene posebno su ranjive kategorije kada je u pitanju psihičko nasilje.

U Novom Sarajevu 79,5% mladih navodi da može prepoznati psihičko nasilje. Onih koji nisu sigurni da bi prepoznali psihičko nasilje ima 14%.

Grafik 52. Prepoznavanje psihičkog nasilja

Možete li prepoznati psihičko nasilje?

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

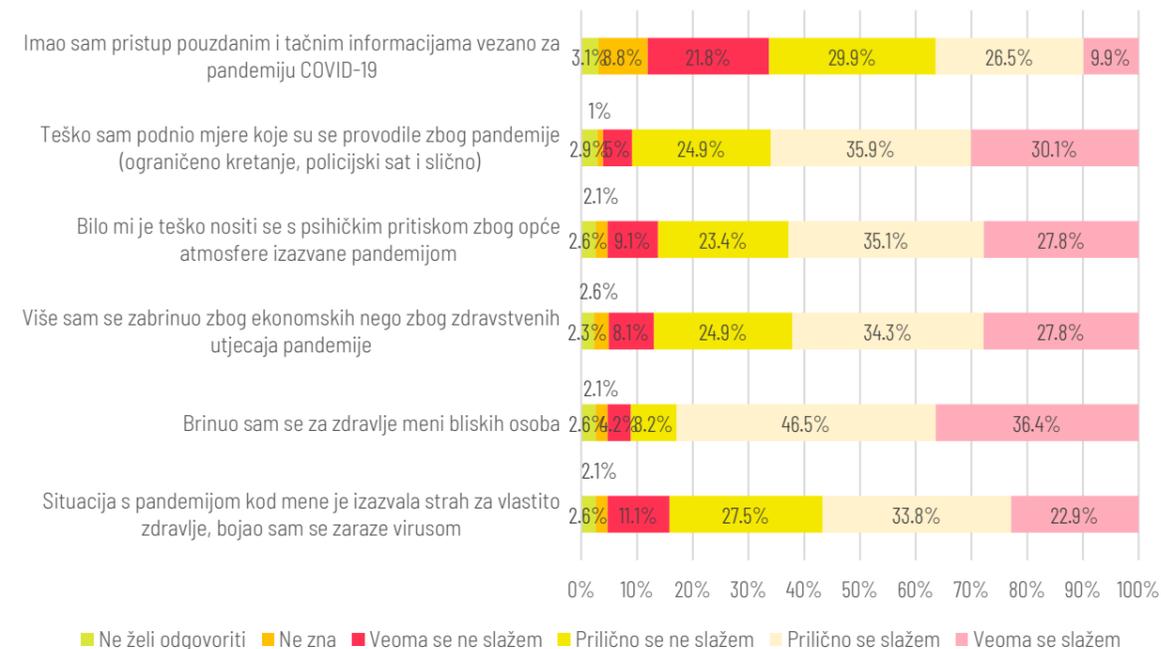
Oko 68% mladih smatra da se nasilje češće vrši nad ženama, a da je nasilje jednako zastupljeno kod oba spola smatra 23,4% mladih u Novom Sarajevu.

Grafik 53. Percepcija prema ženama kao žrtvama nasilja**Smatrate li da su žene češće žrtve nasilja nego muškarci?**

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

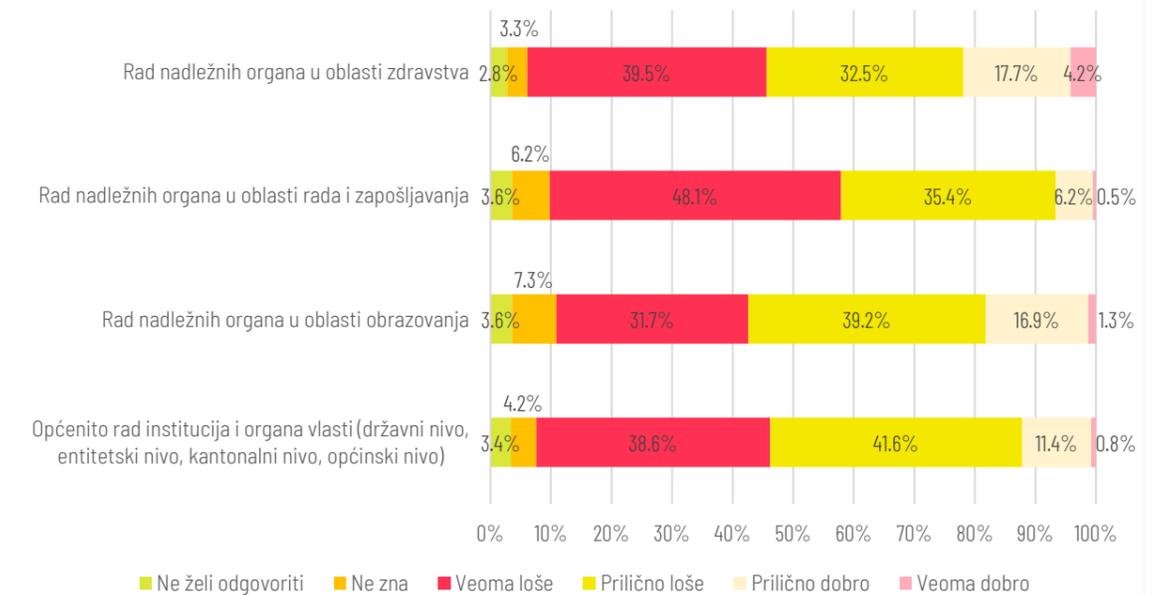
PANDEMIJA COVID-19

Pandemija COVID-19 se posebno odrazila na živote mladih ljudi. Najveći strah kod mladih ili briga je bila za zdravlje bliskih osoba, i to kod 82,9% mladih. Mjere zatvaranja i ograničenog kretanja teško je podnijelo 66% mladih.

Grafik 54. Utjecaj pandemije COVID-19 na mlade**Molimo Vas označiti u kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa svakom od ispod navedenih izjava.**

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

Najbolje ocjene tokom pandemije COVID-19 od mladih su dobile institucije u oblasti zdravstva, tj. prilično dobro 17,7% i veoma dobro 4,2%. Najlošije ocjene su dobili rad nadležnih organa u oblasti zapošljavanja, prilično dobro 6,2% i veoma dobro 0,5%.

Grafik 55. Ocjena rada institucija tokom pandemije COVID-19**Tokom pandemije COVID-19 kako biste ocijenili:**

Izvor: Institut za razvoj mladih KULT

PREPORUKE

Analiza položaja i potreba mladih predstavlja dokument koji je osnov za donošenje strategije prema mladima. Važan je sveobuhvatan, a ne partikularan pristup analizi te izradi strategije. Analiza je podijeljena prema oblastima da bi se pružio detaljan uvid u položaj mladih. Na osnovu Zakona o mladima FBiH iz 2010. godine, vlasti su dužne donijeti strategiju prema mladima na svim nivoima odlučivanja (lokalni, kantonalni i entitetski), a one trebaju biti izvodi u predviđenim vremenskim rokovima.

Prilikom izrade strategije potrebno je pored ostalih obratiti pažnju i na zaključke koji proizlaze iz samog prikupljanja podataka i analize i koji se ističu u ukupnoj analizi, a navode se u nastavku.

Obrazovanje

Uzimajući u obzir ograničen utjecaj lokalnih zajednica na proces obrazovanja, ovdje će biti spomenute mogućnosti na koje se može djelovati. U saradnji sa školama i obrazovnim ustanovama koje se nalaze na području općine, omogućiti prilike za praksu i praktičan rad učenika.

Neformalni oblik nastave je interesna sfera mladih te bi bilo dobro u okviru ustanova i centara za mlade koji se nalaze na prostoru lokalne zajednice ponuditi mladima kurseve i druge vidove obuke neformalnog obrazovanja.

Potrebno je povezivanje obrazovanja s potrebama tržišta rada kao i saradnja između kompanija koje se nalaze na području lokalne zajednice s obrazovnim ustanovama kako bi na taj način mladi imali direktan pristup tržištu i edukaciji koja je potrebna za uključivanje na tržište rada.

Socijalna politika

Važno je istaći da se na osnovu pokazatelja bilježi pad broja udjela učenika iz Novog Sarajeva u srednjim i osnovnim školama u ukupnom broju učenika u KS. Daljom analizom pokazuje se nizak postotak mladih koji su u bračnoj zajednici i koji imaju djecu. Također, neznatan postotak mladih su vlasnici stana/kuće. Navedene izazove potrebno je prevladati i kroz podršku mladima i mladim bračnim parovima kada su u pitanju natalitet i stambena politika.

Zapošljavanje

Unaprijediti proces zapošljavanja i samozapošljavanja. Naime, dominantan broj mladih u Novom Sarajevu je naglasio da ima želju za pokretanjem vlastitog biznisa. Iako je finansijska podrška najpotrebnija, mladi su naglasili da im je potrebna i podrška u vidu ekonomskog i pravnog savjetovanja, koja također može biti omogućena.

Mladi su pokazali da su nedovoljno upoznati s programima za zapošljavanje koje nude viši nivoi vlasti. Iako programi zapošljavanja nisu nadležnost lokalne zajednice, oni mogu biti promovirani u većem intenzitetu.

Transparentnost procesa zapošljavanja u institucijama lokalne zajednice, prema mišljenjima mladih, treba biti imperativ.

Zdravstvo

Analiza je pokazala zabrinjavajući podataka kada su u pitanju sistematski i ginekološki pregledi. Potrebno je omogućiti mladima na području lokalne zajednice kvalitetan pregled. Također, važno je popularizirati među mladima navedene zdravstvene usluge, naročito među učenicima srednjih škola, kako bi stekli naviku da ih koriste i u budućnosti.

Izražen dio mladih se ne bavi sportskim aktivnostima te je i to potrebno promovirati s jedne strane, dok s druge strane dio aktivnosti treba da bude i finansijski prihvatljiv za mlade koji nisu u mogućnosti da ih sebi priušte.

Mentalno zdravlje je važan element u životu pojedinca pored fizičkog zdravlja. Na osnovu rezultata analize, važno je mladima predstaviti kakve vidove podrške imaju u zajednici, a kako bi unaprijedili mentalno zdravlje.

Programi za mlade

Dio programa za mlade kojem lokalna zajednica može doprinijeti jesu i škole u prirodi na način da se omoguće adekvatne lokacije za njih. Na isti način moguće je organizirati kampove i druge vrste aktivnosti, što ujedno može biti i promocija lokalne zajednice.

Interes za volontiranje kod mladih osoba u lokalnoj zajednici postoji i ovaj interes je potrebno adekvatno iskoristiti na način da mladi u lokalnoj zajednici imaju organizirane volonterske aktivnosti od kojih koristi može imati lokalna zajednica.

Komunikacija

Upoznavanje mladih s njihovim pravima i mogućnostima iziskuje pristup kroz kanale komunikacije koje oni koriste, a to su uglavnom društvene mreže, gdje bi bilo potrebno da se na njima kreiraju nalozi ili, ako već postoje, da se djelimično prilagode i mladima.

Sigurnost

Više od polovine mladih je iskazalo određeni vid nezadovoljstva sigurnosnom situacijom. Potrebno je omogućiti mladima da se osjećaju sigurno u svojoj lokalnoj zajednici. Također, važno je educirati mlade da prepoznaju nasilje i adekvatno reaguju i traže podršku u vidu psihologa ili od drugih relevantnih institucija koje će im podršku ažurno, kvalitetno i pouzdano i pružiti.

LITERATURA

Službene novine FBiH, „Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine“ („Službene novine FBiH“, br. 36/2010).

Agencija za statistiku BiH (2016). Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, starosti i spolu, po općinama/gradovima. Dostupno na: https://www.popis.gov.ba/popis2013/doc/Knjiga4/BOS/K4_T1_B.xlsx, pristupljeno: 15. 7. 2021.

Agencija za statistiku BiH [online]. Popis 2013. Dostupno na: <https://www.popis.gov.ba/popis2013/knjige.php?id=0>, pristupljeno: 17. 11. 2021.

Agencija za statistiku BiH (2016). POPIS, Ekonomske karakteristike. Dostupno na: https://www.popis.gov.ba/popis2013/doc/Knjiga7/K7_B_E.pdf, pristupljeno: 19. 7. 2021.

CIK (2019). Izborni pokazatelj 2018. godina. Dostupno na: https://www.izbori.ba/Documents/2019/11/Izborni_pokazatelji_2018.pdf, pristupljeno: 19. 7. 2021.

Federalni zavod za statistiku [online]. Konačni rezultati Popisa 2013. objavljeni 1. 7. 2016.

Dostupno na: <http://www.px-web.fzs.gov.ba/pxweb/bs-Latn-BA/?rxid=2bd664af-5826-4430-86c4-%20c19aa9c2aada>, pristupljeno: 17. 11. 2021.

Federalni zavod za statistiku(2019). Kanton Sarajevo u brojkama. Dostupno na: <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2021/07/kanton-sarajevo.pdf>, pristupljeno: 17. 11. 2021.

Općina Novo Sarajevo [online]. Obrazovne institucije na području općine Novo Sarajevo. Dostupno na: <https://novosarajevo.ba/o-opcini/opcinske-sluzbe/sluzba-za-drustvene-djelatnosti/obrazovne-institucije-na-podrucju-opcine-novo-sarajevo/>, pristupljeno: 17. 11. 2021.

